

ČESKÁ MYKOLOGIE

Časopis Čsl. mykolog. klubu pro šíření znalosti hub po stránce vědecké i praktické.

Redigují:

Prof. Dr. K. CEJP,

MUDr. J. HERINK,

I. CHARVÁT,

Dr. A. PILÁT.

V PRAZE

dne 15. listopadu 1949.

OBSAH:

Dr. Albert Pilát: Hřib Fechtnerův - Boletus Fechtneri Velenovský 1922	97
Václav Melzer: Hřib lví či ivobarvý - Boletus (Xerocomus) leoninus Boudier	102
Dr. Mirko Svrček: Bedla Eyreova - Lepiota Eyrei (Massee) Lange, v Čechách	104
MUDr. Jos. Herink: Plížatka březnová v Československu (dokončení)	107
Ing. Zdeněk Schaefer: Ryzec statný - Lactarius repraesentaneus Britz	110
Bedřich Vytouš: Pokus o umělé vypěstování hnojníku 114	
Jos. Strnad: Dvě nové české vláknice	117
Václav Vacek: Nová lanýžovitá houba v Čechách: Skrytka pospolitá - Pachyphloeus conglomeratus Berk. et Br.	119
Fr. Neuwirth: Návrh na umělé pěstování čirávký fialové (Trich. nudum [Fr. ex Bull.] Quél.)	121
Zajímavosti o vyšších houbách	122
Dr. Mirko Svrček: Podzimní výstava hub v Národním museu	127

Nákladem Čsl. mykolog. klubu v Praze. - Administrace: Praha II, Krakovská 1. Tel. 311-31.
Vytiskla Obchodní tiskárna Merkur v národní správě, Praha II, Soukupovo náměstí č. 21.

Předplatné Kčs 60.—.

Československá mykologická bibliografie 1946 — 1949.

(Pokračování.)

(Bibliographia mycologica czechoslovaca 1946—1949.)

SVRČEK M., Příspěvek k poznání českých *Clavarií*. (Časopis Nár. musea v Praze, oddíl přírodovědný, 116, No 2, 1947.) Separát o 4 str. — Autor uvádí nálezy a stručnou charakteristiku 11 druhů kuřátek (*Clavaria*), z nichž mnohá jsou pro Čechy nová.
Dr. Jos. Herink.

PŘÍHODA ANT., Outkovka chlupatá (*Trametes hirsuta* [Wulf.] Pilát) jako parazit jasanů (Čs. háj 21:338-341, 1947.) — Na jaře r. 1947 pozoroval autor na Berounsku skupinu 15 jasanů, na jejichž mrazových deskách se usadila chorošovitá houba outkovka chlupatá, která byla příčinou prosychání korun hostitele. Obvyklá bílá hniloba dřeva, kterou tato houba způsobuje, nebyla v tomto případě patrná.
S. Šebek.

Velenovský species novae Basidiomycetum — in linguam latinam traduxit Dr. Alb. Pilát. (Opera botanica czechoslovaca, vol. VI., 1948.) Stran 301, s portrétem prof. Velenovského, cena Kčs 200.— (brož.). — Dr. Pilát se podjal velmi záslužné práce vzorným překladem diagnos 843 druhů vyšších hub stopkovýtrosných, které popsal prof. Velenovský v letech 1920—1922 ve svém základním díle „České houby“. Překlad byl vydán na počest 90. narozenin prof. Velenovského. Největší význam překladu spočívá v tom, že zahraničním autorům byly zpřístupněny diagnosy nových druhů Velenovského, z nichž mnohé obstály v ohni mykologických výzkumů v posledních 40 letech. Pro domácí mykologii má dále ten význam, že jest připojen u každého rodu seznam druhů, které Velenovský popsal ve svých pozdějších pracích. Bude také jistě sloužiti jako vzorná učebnice mykologické latiny pro naše mykology.
Dr. Jos. Herink.

PILÁT ALB., Evropské druhy trepkovitek, *Crepidotus* Fr. (Atlas hub evropských, sv. 6, 1948.) Stran 78, 24 fotograf. tabulí; cena Kčs 120.— (brož.). — Další monografie, založená — jak je u autora obvyklé — na srovnávacím studiu herbářového materiálu z různých evropských muzeí; materiál, uložený v Nár. museu, jest velmi bohatý a obsahuje sběry mnohých čs. mykologů. Srovnávací metoda autorova vedla k revisi r. *Crepidotus*, který již opravdu nálehavě potřeboval kritického zpracování a zhodnocení. Výsledkem namáhavé práce je nádherná monografie, podávající popis celkem 25 evropských druhů, z nichž autor sám popsal jako nové dříve 1, v této práci 6 a 1 druh přejmenoval. Systematika r. *Crepidotus* v autorově smyslu je nově zpracována. Autor řadí do r. *Crepidotus* též *Paxillus panuoides* Fr. 24 fotograf. tabulí (jichž autory jsou Dr. Pilát a Dr. Herink) vhodně doplňuje monografií, která je cenným přínosem světové mykologické literatuře.
Dr. Jos. Herink.

ŠEBEK VS., První příspěvek k mykofloře ČSR. (Hortus Sanitatis — Věda přírodní I [24] : 50-52, VII. 1948). — Floristický příspěvek dle sběrů vlastních a dosud nepublikovaných sběrů R. Beneše z okolí Nymburka.

HORÁK V., Zajímavý mykologický nález na Pardubicku. (Československé botanické listy [vydává Botanický ústav Karlovy university], 1:10, 1948). — Jde o nález *Boletus impolitus* Fr., který autor uvádí pod jménem *B. obsonium* (Paul./Fr.)
Dr. Jos. Herink

PICBAUER R., Addenda ad floram Czechoslovakiae mycologicam, pars IX. (28. Sborník klubu přírodověd. v Brně za r. 1947, Brno 1948). — Autor vypočítává další sběry hlavně nižších hub, zejména z lokalit moravských.

ZACHA VLAD., Additamentum ad floram Moraviae micromycetum II. (28. Sborník Klubu přírodovědeckého v Brně za r. 1947, Brno 1948). — Autor registruje další nálezy různých nižších hub (mikromycetů) z Moravy.
Dr. Jos. Herink.

ČESKÁ MYKOLOGIE

MYCOLOGIA ČECHICA

Čtvrtletník Čsl. mykologického klubu pro šíření znalosti hub
po stránce vědecké i praktické.

(Vydáno s podporou ministerstva školství.)

ROČNÍK III.

Redigují:

Prof. Dr. K. Cejp, MUDr. J. Herink, I. Charvát,

Dr. A. Pilát.

V P r a z e 1949.

Nákladem Čsl. mykologického klubu v Praze. — Administrace: Praha II,
Krakovská 1. — Vytiskla Obchodní tiskárna Merkur v národní správě
v Praze II, Soukupovo náměstí 21.

O B S A H:

Babička J.: Vysoký obsah minerálních látek v houbách chorošovských	14
Benda R.: Hřib plavý (<i>Boletus impolitus</i> Fr.) v pražských sadech	69
Cejp K.: Houbová antibiotika II	6
Frágner P.: O proměnách plísně <i>Aspergillus chevalieri</i> var. <i>intermedius</i>	11
Fürst J.: Moje zkušenosti s klouzky	4
Herink J.: Plžatka březnová - <i>Limacium camarophyllum</i> [A. et S. ex Fr.] Her. ssp. <i>marzuolum</i> [Fr.] Her. v Československu	26
— Ucháče a kačenky - houby jara	33
— Plžatka březnová v Československu - pokračování	57
— Zemfel Ing. Stanislav Havlena	67
— Pohár smrti - muchomůrka zelená (<i>Amanita phalloides</i> [Fr. ex Vaill.] Quél.)	76
— Plžatka březnová v Československu - pokračování	92
— Plžatka březnová v Československu - dokončení	107
Herink J. - V. Vacek: Hlízenka borůvková (<i>Sclerotinia baccarum</i> [Schröt.] Rehm) v Československu	37
Macků J.: Velké úchytky ve výskytu hub v r. 1948	3
Melzer V.: Hřib lví či lvobarvý (Bol. [<i>Xerocomus</i>] <i>leoninus</i> Boudier)	102
Neuwirth Fr.: Návrh na umělé pěstování čirůvky fialové (<i>Trich. nudum</i> [Fr. ex Bull.] Quél.)	121
Pilát A.: Lošák sírožlutý (<i>Calodon sulphureum</i> [Kalchbr.] Quél.) na Moravě a v Čechách	16
— Za profesorem Josefem Velenovským	65
— Hřib Fechtnerův - <i>Boletus Fechtneri</i> Velenovský 1922	97
Schaefer Zd.: Jest ryzec bledý (<i>Lactarius pallidus</i> Fr.) totožný s <i>L. rubescens</i> Bres. a <i>L. decipiens</i> Quél.?	49
— Ryzec statný (<i>Lactarius repraesentaneus</i> Britz.)	110
Strnad J.: Dvě nové české vláknice: <i>Inocybe lanuginella</i> Schröt.- <i>Inocybe descissa</i> (Fr.) var. <i>brunneo-atra</i> Heim	117
Svrček M.: O nálezu <i>Pseudotapesia Plati</i> Vel. v Čechách	30
— <i>Unguiculella falcipila</i> v. H., diskomycet s háčkovitými chlupy	42
— Houby na spáleništích	83
— Bedla Eyreova (<i>Lepiota Eyrei</i> [Masse] Lange), v Čechách	104
Šmarda Fr.: Nový nález špičky odporné (<i>Marasmius foetidus</i> Fr. ex Sow.) na Moravě	73
Vacek V.: Skrytka olivová (<i>Pachyphloeus melanoanthus</i> [Berk.] Tul.) na Moravě	1
— Jelenka sírobledá (<i>Elaphomyces sulphureo-pallidus</i> sp. n.)	54
— Druhý příspěvek k poznání našich podzemek (Hypogei)	75
— Nová lanýžovitá houba v Čechách: Skrytka pospolitá (<i>Pachyphloeus conglomeratus</i> Berk. et Br.)	119
Veselý R.: Naše žaludice (<i>Disciseda compacta</i> Czern. a D. circumscissa B. et C.)	45
— Prášivka plstnatá (<i>Bovista tomentosa</i> [Vitt.] de Toni) na Slovensku	72
Vytouš B.: Pokus o umělé vypěstování hnojníku	114

Nové nálezy vzácnějších hub v Československu:

Horníček E.: Další naleziště <i>Tricholoma helviodor</i> Pil. et Svr.	91
Kubička J.: Nové naleziště jehnědky olšové (<i>Ciboria amentacea</i> Balb.) v Čechách	21
Neuwirth Fr.: Kuřátka tříslová (<i>Ramaria epichnoa</i> Fr.) v Čechách	19
— První nález <i>Hydnangium candidum</i> Tul. v Československu	20
— Nálevkovitá forma chorošovníku plástvového (<i>Polyporellus arcularius</i> [Batsch.] f. <i>infundibuliformis</i> Pilát) na Moravě	24
— Plesňák karafiátový (<i>Thelephora caryophyllaea</i> Schaeff.)	89
Pilát A.: Druhý nález hlívy čišovcovité (<i>Pleurotus cyphelliformis</i> Berk.) v Čechách	23
Strnad J.: První nález kalichovky osténkaté (<i>Omphalia asterospora</i> Lange) v Československu	24
— Zemní forma chorošovníku šupinatého (<i>Polyporellus squamosus</i> [Fr. ex Huds.] Karst. f. <i>Clusiana</i> Britz.)	87
Svrček M.: Nová lokalita trepkovitky Kašparovy (<i>Crepidotus Caspari</i> Vel.)	90
Sebek S.: Další nález škárky hvězdčicovité (<i>Mycenastrum corium</i> [Guers.] Desv.) u Nymburka	22
— Námel černající (<i>Spermoedia nigricans</i> [Tul.] Seaver) v jižních Čechách	90
Šímr J.: Hadovka psí (<i>Mutinus caninus</i> Huds.) v českém Středochoří	89
Vacek V.: Zemnička úhledná (<i>Genea pulchra</i> Corda) také na Moravě	24
Zach V.: Čírůvka topolová (<i>Tricholoma populinum</i> Lange) v Polabí	22

Species novae descriptae:

<i>Elaphomyces sulphureo-pallidus</i> sp. n. Vacek	54
--	----

Zajímavosti o vyšších houbách:

Kotlaba Fr.: Čírůvka nahloučená (<i>Trich. aggregatum</i> [Fr. ex Schaeff.] ssp. <i>cinerascens</i> [Bull.] Konrad) v podzemí pražského Hradu	61
— Růst čechratky sklepní (<i>Paxillus panuoides</i> Fr.) v pokoji	63
Nečásek J.: Obrovský exemplář hlívy jilmové (<i>Pleurotus ulmarius</i> Fr. ex Bull.)	61
Neuwirth Fr.: Zajímavý případ plachetkové čepičky u katmanky pošvaté (<i>Amanitopsis vaginata</i> Bul.)	122
— Nezvyklá úroda čírůvky fialové (<i>Trich. nudum</i> [Fr. ex Bull.] Quél.)	125
Pilát A.: Zajímavá srostlice klouzka kravského a slizáka růžového	123
— Zajímavá abnormalita holubinky trávozelené (<i>Russula aeruginea</i> [Lindbl.] Fr.)	124
— Požerek veverky na povrchu klobouku hříba koloděje (<i>Bol. erythropus</i> Pers.)	127
Strnad J.: Zajímavá morcheloidní abnormalita pavučince odchýlného (<i>Cortinarius anomalus</i> Fr.)	63

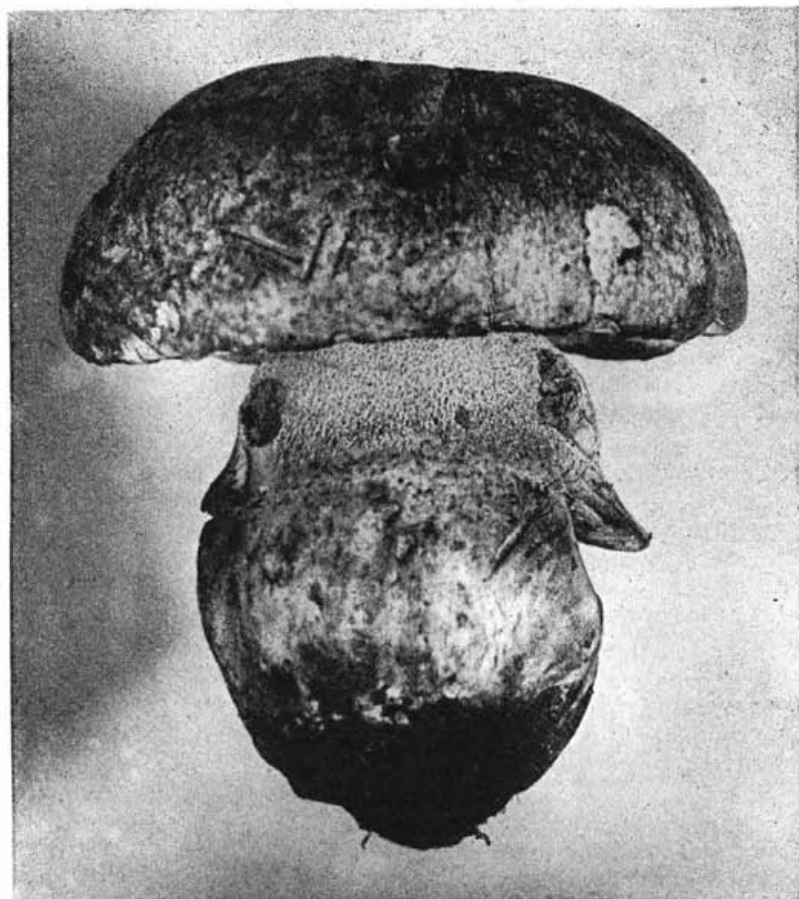
Mykologické drobnosti:

Cejp K.: Zpráva pro holubinkáře	64
Herink J.: Zajímavá pomůcka k poznávání a určování vyšších hub	64

Dr. Albert Pilát:

Boletus Fechtneri Velenovský 1922. - Hřib Fechtnerův.

(Syn. *Boletus appendiculatus* subsp. *pallescens* Konrad 1929, *Boletus aestivalis* Kallenbach 1927 [non Paulet, nec Fries, nec Hussey], *Boletus Romellii* Kallenbach.)

Boletus Fechtneri Vel. — hřib Fechtnerův. Mladší plodnice s kloboukem dosud skoro polokulovitým, nalezená pod hlohem v listnatých lesích u Karlštejna panem Štěpánem 26. IX. 1949. Síťka na třeni v hořejší polovině jest velmi zřetelná. Foto A. Pilát.

Mezi nejkrásnější, ale také nejvýzračnější, naše hříby náleží jistě tento teplomilný druh, rostoucí u nás dosti hojně v listnatých lesích kol Roblína a Karlštejna, kde objevuje se každoročně, ale v ojedinělých plodnicích. Podle exemplářů karlštejnských byly zhotoveny i naše fotografie, které k tomuto článku jsou přiloženy a jež byly nalezeny p. Štěpánem 26. IX. 1949 a doneseny na výstavu hub v Národním museu. Tato houba byla mi sice donesena letos několikráte od Roblína a Karlštejna a také sám jsem dva exempláře na Karlštejnsku letos našel, ale vyobrazené plodnice jsou zvláště krásné, nejkrásnější, jaké jsem kdy viděl. Škoda, že černá fotografie nedá vyniknout barevné nádhře těchto plodnic.

Boletus Fechtneri Vel. je houba velice příbuzná hříbu panenskému — *Boletus appendiculatus* Schaeff. Krombholz, Fries (1874), Velenovský, Smotlacha a Ricken nazývají tento hřib nesprávně *Boletus aereus*. Tento s pravým Bulliardovým hříbem bronzovým nemá nic společného. Bulliardův hřib bronzový — *B. aereus* Bull. je totiž poddruhem hříbu obecného — *B. edulis*. Dobře jej vyobrazuje na př. Kallenbach. Plodnice tohoto druhu, které našel Sýkora u Čes. Brodu, označil Smotlacha jménem *Boletus Sýkorae* Sm., takže toto jméno spadá do synonymiky.

Další příbuzné druhy jsou *Boletus regius* Krbh. — hřib královský a pak ještě dva další druhy či poddruhy hříbu panenského, které znám jen z literatury a jejichž živé plodnice jsem nikdy neviděl. Jsou to: *Boletus torosus* Fr. (*B. appendiculatus* subsp. *torosus* [Fr.] K. et M.) a *Boletus fuscroseus* Sm. Je jisté, že všechny tyto druhy jsou velice příbuzné, takže je jen věci osobního názoru, zda je chceme označovat jako druhy samostatné či jen jako poddruhy jednoho souborného druhu *B. appendiculatus* Schaeff. Tři vpředu jmenované a to *B. appendiculatus* Schaeff. typický, *B. regius* Krbh. a *B. Fechtneri* Vel. zachovávají na všech lokalitách u nás i v různých zemích, kde rostou, vždy svůj charakter, takže dobře vyvinuté plodnice možno lehce určit. U exemplářů zaschlých nebo špatně vyvinutých je to již mnohem obtížnější. Pro jeden souborný druh mluví, jak se domnívám, hlavně následující okolnosti: 1. Biologie všech je velice podobná. 2. Rostou obvykle v téže krajině všude tři pohromadě. Ze tří jmenovaných je nejotužilejší *B. appendiculatus*, který jsem našel i v bučinách karpatských, jednou dokonce ve výši nad 1000 m. Vyskytuje se rovněž i v bučinách v jižním Švédsku. Zda roste ve Švédsku také *B. regius* Krbh., není mi známo. Fries znal jen obraz této houby.

Boletus Fechtneri Vel. — hřib Fechtnerův, má klobouk v mládí více méně polokulovitě sklenutý, později polštářovitě rozložený a plošší, na povrchu nápadně světle šedostríbrně bělavý. Tato bledá barva je vlastně ožínění, neboť po dotyku zbarvuje se klobouk špinavě červenohnědě či hnědě a ohmatané, z lesa nešetrně donesené plodnice mají klobouk většinou dosti tmavý. Povrch je velice jemně, nepravidelně, vrostle hedvábitě vláknitý, ale jinak hladký, někdy

i trochu lesklý, často trochu hrbolatý. Plodnice velikostí neliší se celkem od plodnic hříbu panenského. Klobouk dospělých plodnic měří nejčastěji kol 15 cm v průměru, zřídka až 20 cm; mladé plodnice, nebo plodnice špatně vyvinuté, mívají klobouk ovšem menší. Dužnina klobouku je 3—3.5 cm tlustá a kryta je na povrchu neslupitelnou pokožkou. Místa na povrchu, která ohlodali v mládí plži nebo myši, bývají zbarvena žlutavě až červeně, neboť pokožka na těchto místech často regeneruje.

Rourky jsou brzo citronové až zlatožluté, ve stáří zelenavě žluté a na přestárlých, uvadajících plodnicích špinavě olivově žlutozelené. Otláčením zbarvují se zelenavě modře. U třeně je vrstva rourková vykrojena, neboť rourky jsou na tomto místě kratší a přecházejí v sítku, která povléká hlavně hořejší polovinu třeně; na dolní polovině je nezřetelná. Ústí rourek, čili póry, jsou stejně zbarveny jako rourky.

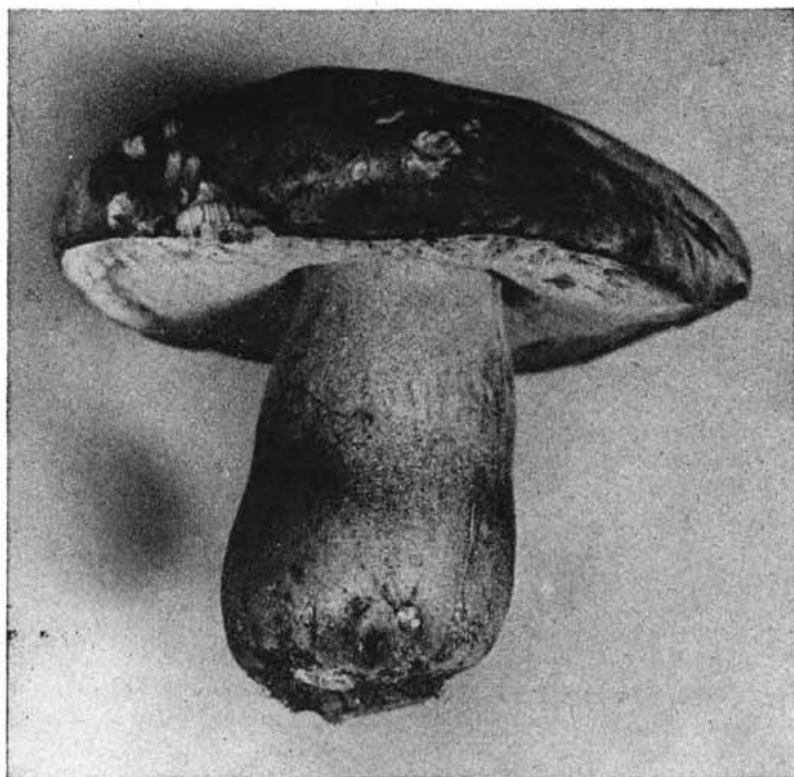
Třeň jest obdobně stavěn jako u hříbu panenského; je tvrdě masitý, zprvu kulovitě vejčitý, pak válcovitě kyjovitý, na basi obyčejně zaoblený, celkem krátký a tlustý, neboť bývá 5—13 cm dlouhý a 2—6 cm tlustý. Na basi jest obyčejně zaoblený. Zbarvení jeho je velmi nápadné a význačné. V hořejší polovině je totiž zlatožlutý či živě citronově žlutý, na zduřelé spodní polovině je karmínově růžově nadechlý. Toto červené zbarvení je asi nejintenzivnější na hranici první třetiny jeho délky, takže tvoří více méně zřetelnou červenou pásku, která se zvolna vytrácí směrem nahoru i směrem k basi. Hlavně hořejší část nese jemnou, ale zřetelnou sítku, která jen u hub zavadlých bývá nenápadná, takže může být přehlédnuta. Otláčená místa více méně modrají.

Dužnina je bledě citronově žlutá, nad rourkami a při povrchu třeně živěji zbarvená, ve spodku třeně je karmínově načervenalá, nad rourkami zbarvuje se blankytně modře. Chuť a vůně je nenápadná, příjemně houbová. Je to výtečná jedlá houba.

Roste ve světlých lesích listnatých, hlavně pod duby a buky, ale také pod jinými stromy listnatými, na př. dosti často pod hlohy a pod. V Čechách byl nalezen dosud jen v listnatých lesích na podkladu vápencovém a to v nejteplejších polohách, hlavně v okolí Roblína a Karlštejna. Plodnice jeho objevují se dosti brzo. První jejich výskyt spadá do června, pak bývají vzácné a hojněji vyskytují se opět v září. Chová se tedy celkem jako jiné hříby tohoto příbuzenstva. Je velmi význačný. Může být zaměněn jen s bledšími exempláři hříbu královského (*B. regius* Krbh.), který je velice příbuzný, jak již bylo řečeno, ale také může být popleten s *Boletus albidus* Roq. (= *B. amarus* Pers.), který roste rovněž v teplých dubinách a má klobouk ještě světlejší. Poznáme jej snadno podle hořké dužniny. Také bledé exempláře *B. calopus* Fr. (*B. pachypus* Fr.) by mohly být spleteny, ale vždy poznáme je snadno podle hořké dužniny. *Boletus impolitus* Fr., o němž podrobně pojednal Ing. Benda na str. 69—72 letošního ročníku našeho časopisu, rozeznává se snadno podle čistě bílého třeně,

který nemá sítku, nýbrž jemné šupinky. Klobouk má také velmi světle zbarvený.

Synonymika tohoto druhu je značně zmatená. Kallenbach, který se dovolává svědectví Romellova, domnívá se, že tato houba je totožná s *Boletus aestivalis* Paulet-Fries. Frieseova diagnosa z roku 1849 (*Summa vegetabilium Scandinaviae* str. 317) není sice jednoznačná, může však být na ni vztahována. *Boletus aestivalis* Paulet-Fries z roku 1836 je však *Boletus edulis* susp. *reticulatus*, což je náš dobře známý dubák, tedy odrůda hříbu obecného. *Boletus aestivalis*

Dospělá plodnice *Boletus Fechtneri* Vel. — hříbu Fechtnerova, nalezená pod hlohem v listnatém lese u Karlštejna 26. IX. 1949. Začernalé místo na spodní polovině třeně jest červený pásek, který zdobí třeň. Síťka na dospělých plodnicích není tak zřetelná jako na mladých. Foto A. Pilát.

Hussey-Fries z roku 1874 popisuje starý exemplář *Boletus impolitus* Fr. — hříbu plavého. *Boletus ambiguus* Lindblad, který tento švédský autor pokládá za nový druh nebo za přechodnou formu mezi *B. aestivalis* Fr. a *B. pachypus* (kříště) je totožný s *B. albidus* Roq.

(= *B. amarus* Pers.). Nelze proto Frieseovy údaje brát vážně a to tím spíše, že není jisté, zda tato houba vůbec ve Švédsku roste. Francouzští autoři pokládají *B. aestivalis* Paulet-Fries za druh zcela pochybný, který patří do synonymiky. Proto Konrad roku 1928 oddělil tuto houbu jako subspecii *B. appendiculatus* Schaeff (Schweiz. Zeitschr. f. Pilzkunde 6:128), ale jménem označil tento poddruh až roku následujícího (1929), kdy jej popsal v Bull. de la Soc. Mycol. de France, 45:73 jako *Boletus appendiculatus* subsp. *pallescens* Konrad. Tohoto jména používají také Konrad a Maublanc ve svém obrazovém díle „Icones Selectae Fungorum”, kde tuto houbu na tab. 402 dobře vyobrazují a popisují. V roce 1927 vyobrazil naši houbu velice dobře Kallenbach ve svém díle Roehrlinge (tab. 14, f. 5—6, t. 43, f. 1—15) pod jménem *B. aestivalis* Fr. V roce 1930 popsal jej Kallenbach jako *Boletus Romellii* Kallenb.

Boletus aestivalis ve smyslu Smotlachově podle přejatého popisu ve Velenovského Českých houbách je patrně totožný s *B. appendiculatus* Schaeff. Roste prý především pod hlohy a odtud české jméno „modrák hlohový”, jak jej Smotlacha nazývá. Roste u Radotína a u Hradce Král. O červeném zbarvení třeně se v popisu Smotlacha nezmiňuje. Jinak by mohl být také totožný s *Boletus Fechtneri*, který roste pod různými stromy listnatými a také pod hlohy.

Z toho všeho vyplývá, že první, kdo tuto houbu dobře popsal, byl Velenovský, který ji uvádí ve svých Českých houbách pod jménem *Boletus Fechtneri* Vel. (1922) a tomuto jménu náleží také priorita.

Do blízkého příbuzenstva *B. appendiculatus* Schaeff., vedle *Boletus regius* Krbh. a *B. Fechtneri* Vel., náleží ještě dva druhy, nebo poddruhy, které neznám. Je to především *Boletus torosus* Fr., alespoň v tom smyslu, jak jej přejímají francouzští autoři. Konrad a Maublanc jej označují jako *B. appendiculatus* subsp. *torosus* (Fr.). Houba tato, jejíž vyobrazení nalezneme v Bulletin de la Société Mycologique de France, roč. 42, Atlas t. XVII, 1926, má klobouk, ústí rourek a třen více méně růžově či červeně zbarvené. Póry jsou někdy částečně růžové a částečně žluté. U nás dosud nebyl nalezen.

Zato druhá houba, *B. fuscroseus* Sm. (1910), kterou také uvádí Velenovský pod tímže jménem v Českých houbách na str. 705, byla u nás několikrát sbírána. Má hnědý klobouk s růžovým nádechem, třen celý žlutý, nahoře s přejemnou bledou sítkou. Ústí rourek jsou jasně žlutá. Jest to jakýsi přechod mezi *B. appendiculatus* Schaeff. a *B. regius* Krbh., čili je to hřib panenský, jehož klobouk je trochu červeně zbarven. Sám jsem tuto houbu nikdy neviděl a byl bych proto velmi rád, kdyby někdo ze čtenářů mi ji zaslal, podaří-li se mu ji nalézt. Rovněž za zaslání plodnic *Boletus torosus* Fr. byl bych velmi vděčen. *Boletus torosus* může být zaměněn s *Boletus Quéletii* Schulzer, který má klobouk, ústí rourek a třen rovněž více méně červeně či šafránově zbarvené, ale na třeni nemá sítku. Byl letos sbírán v Kersku nedaleko Českého Brodu v lesích dubových a krásně vyvi-

nuté plodnice byly mi doneseny do Národního musea k určení. O tomto velice vzácném a zajímavém hříbu přineseme článek v některém z příštích čísel našeho časopisu.

V. Melzer:

Hřib lví či lvobarvý. (*Boletus [Xerocomus] leoninus* Boudier)

(In memoriam Dr. Al. Hilitzer.)

S dr. Hilitzerem jsem se seznámil, když před lety mě navštívil, aby si prohlédl můj herbář lišejníků sbíraných na Domažlicku. Když pak jsem se přestěhoval z Domažlic do Kdyně, neopominul se u mne zastaviti, kdykoli navštívil své rodiště, svou milovanou Kdyni. Tu jsme spolu podnikali botanické výlety do půvabného okolí kdyňského nebo probírali otázky nás oba zajímající.

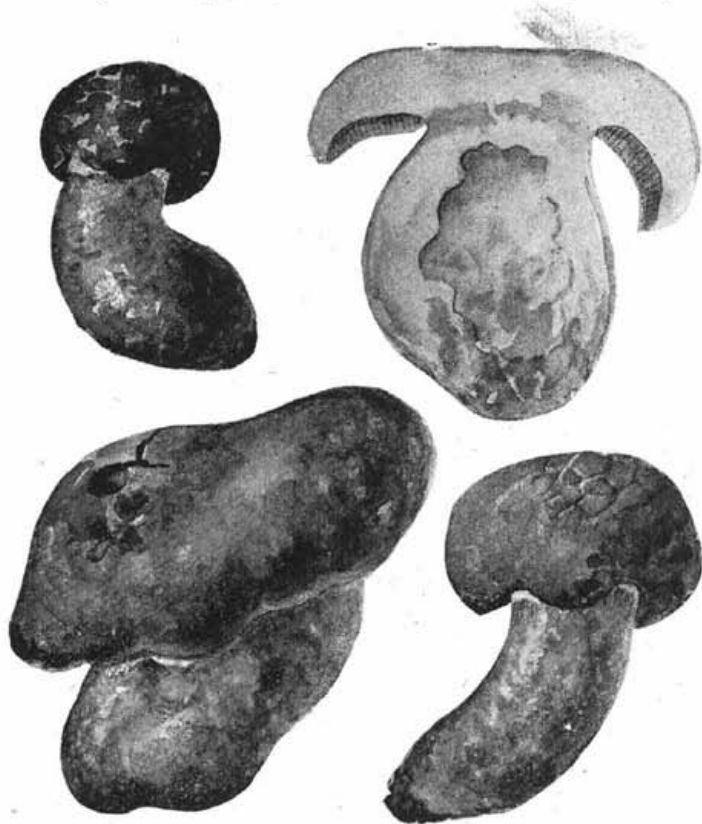
Posledně mě navštívil počátkem září r. 1936. To se vracel z výletu, který podnikl k Černému jezeru na Šumavě. Sotva se posadil, vylovil z kapsy několik podivných hřibů. Že panovalo tehdy dlouhou dobu veliké sucho, byly poněkud zakrslé a jeden z nich měl klobouk na povrchu suchem rozpukaný. Přesto však velmi snadno jsme je určili, neboť tak význačně zbarvený hřib, jako byly tyto, je snad v celém rodě jediný. Pro toto snadné určení a také pro naprostý nedostatek času (bylo na počátku školního roku, kdy v ředitelně bývá práce přes hlavu) nenapsal jsem si podrobný popis, ale omezil se jen na několik poznámek, které měly doplnit původní popis Boudierův, jak je citován v II. díle „*Flore des Champignons supérieurs de France*” R. Bigeardem a Henri Guilleminem (p. 343) a který se na naše hříby velmi dobře hodil. V následujících řádcích podávám překlad jmenovaného popisu a v závorkách připojuji své poznámky.

„*Boletus leoninus* Krombh. (ex Bigeard—Guillemin, II. p. 343).

Druh střední velikosti, 6—10 cm vysoký, 3—8 cm široký, celý barvy plavě žluté, s rourkami žlutými a třeně téměř lysým (jemně pýřitým). Klobouk klenutý (v dospělosti polštářovitý), po celé ploše jemně pýřitý a zrnitý. Třeň poněkud vřetenovitý (nebo válcovitý), plavě žlutý, jen o něco bledší než klobouk (na špičce v místech, kde v mládí byl k němu přitisknut okraj klobouka, je značen prstencovitou zonou, nad níž je lysý, hladký a téměř bílý, v dospělosti uvnitř dutý). Rourky (krátké) plavě žluté, připojené, sotva na vrcholek třeně sbíhavé (nesbíhavé), pory hranaté, často složené (drobné). Dužina okrově bílá, pod pokožkou v dolní části třeně žlutější (na basi třeně v slabém tonu pálené sieny e^s — g^s Langeho chromotaxie) a dosti pevná. (Na řezu pod temenem klobouku nabíhala do slabě modrozelenavé — a^s Lange a stejně tak i vnitřní stěny dutého třeně lehce modraly.) Výtrusy podélné, vřetenovité, bledě plavé, poněkud naolivovělé s dvěma velkými vakuolami, 12—15×5—6 μ . Peltureau

sbíral jej na několika místech Francie (Vendôme, Doubs, Ardeny). Obr. Boudier, pl. 141."

E. J. Gilbert ve své monografii hřibů (1931) podává na stránce 147 stručnou jeho diagnosu, celkem shodnou s popisem výše uvede-

Hřib lvi (*Xerocomus leoninus* Boudier). U „Černého jezera“ na Šumavě v září 1936 sbíral Dr. Alfred Hilitzer. Maloval V. Melzer.

ným a připojuje Peltereauovu poznámku: „Dosti snadno poznatelný dle své jednotné, dosti zvláštní světle plavé (chamois-fauve) barvy; jeho povrch je pokryt drobnými pýřitými šupinkami.“ (Peltereau v dopise Leclairovi.) A dále pokračuje Gilbert: „Velmi vzácný. Příbuzný druhu *Xerocomus tumidus* Pelt., malý nebo prostředně velký, jednobarevný, vůně znatelné (marquée), jehož tři exempláře, jediný to Peltereauův sběr, sloužily Boudierovi modelem, když maloval svou 141/b tabuli. Leclair jej sbíral asi desetkrát v háji u města Bel-lême, jmenovitě v červenci 1922 a v září 1924; dva z jeho sběrů určil Peltereau.“

„Boudier připisuje tento druh Krombholzovi, jehož vyobrazení

cituje v záhlaví svého popisu, leč zdá se, že Krombholzova vyobrazení náleží spíše druhu *Xerocomus impolitus*. Srovnání tabulí těchto dvou autorů nutí nás konstatovat, že názor, jako by obě tabule zobrazovaly touž houbu — jak připouštěl i Peltereau — není oprávněn. Já jej považuji přímo za mylný", praví Gilbert.

V naší literatuře, pokud je mi známo, tento Boudierův hřib lvobarvý dosud popsán nebyl. Nenacházím ho ani v Smotlachovi ani Velenovském, a co se týče obrazů Krombholzových (tab. 76 fig. 12—14), ty představují jiný hřib.

Nakonec připojuji několik slov o pokožce klobouku. Kolmý řez kloboukem mladého exempláře (exsikátu) pozorovaný lupou, ukázal dužinu žlutavě bílou, vatovitě kyprou, hypoderm hutnější, tmavší a nad ním vatovitě plstnatou vnější pokožku (epicutis), barevně o něco světlejší než hypoderm. Při zvětšení asi 350násobném jeví se epicutis klobouku jako řídká spleť nažloutlých, volně vzhůru vztýčených hyf, různé širokých, většinou 8—12 μ , některé však až 20 až 25 μ . Výtrusy jsem, bohužel, nemohl vyšetřit.

Nyní bylo by na místě vymeziti vztah hřibu lvobarvého *Xerocomus leoninus* Boudier k některým známějším hřibům jemu podobným, jmenovitě k *Boletus obsonium* Paul. a *Boletus impolitus* Fr., to však už spadá do jiné kapitoly.

Nálezce hřibu, o němž referuji, Dr. Alfred Hilitzer, zemřel za čtyři roky po svém nálezu, dne 27. září 1940 ve Kdyni, kde trávil část svých prázdnin. Sám byv tehdy nemocen, nemohl jsem se zúčastnit ani jeho pohřbu, a tak věnuji aspoň tento skromný článek jeho světlé památce.

Domažlice, v září 1949.

Dr. Mirko Svrček:

Bedla Eyreova, *Lepiota Eyrei* (Masse) Lange, v Čechách.

Nález této neobyčejně význačné a nápadné *Lepioty* je opět jedním z četných dalších důkazů, jak vlastně dosud málo je známa mykoflora území tak často mykology navštěvovaného, jakým jsou střední Čechy. Je ovšem nutno podotknout, že se v našem případě jedná o druh, který nejspíše patří k oněm periodicky se objevujícím typům, jež se náhle objeví v časově mnohdy značně dlouhém mezidobí (i řadu let trvajícím), a jejichž výskyt v určité krajině jest vázán nejen stávajícími podmínkami prostředí, avšak též faktory nám prozatím neznámými, jež patrně způsobují jen občasnou fruktifikaci těchto hub. To je také jedna z příčin, proč mykolog nikdy nemůže prohlásiti, že zná dokonale určitou, byť i velmi úzce vymezenou zeměpisnou oblast, a že v ní již nelze něco nového objeviti. U hub s periodickou fruktifikací nemůžeme nikdy předem předpovědět, že se s nimi shledáme —

pro nás patrně zdánlivě — i za úplně stejných podmínek, někdy v budoucnu na těžce lokalitě, kde jsme je původně našli. Objeví se pojednou v místech, kde před tím nebyly zjištěny a zmizí, aby se teprve po řadě let znovu objevily nebo také už vůbec ne. Tato zajisté velice pozoruhodná vlastnost hub vyvolává přirozeně četné komplikace, jimiž se studium mykologie ztěžuje, současně však činí je nad jiné vědní obory zajímavější a bohatší. Mnohé tak zvané kritické druhy, sbírané buď jen autorem, který je popsal, nebo jen jednou či dvakrát od té doby nalezené a při tom ještě nedostatečně zhodnocené, patří právě do této skupiny.

Bedlu Eyreovu našel jsem v jediném exempláři jednoho slunečného letního dne počátkem července letošního roku při mykologickém výzkumu údolí potoka Žloutkavy na Křivoklátsku. Popis nalezené plodnice:

Klobouk 14 mm v průměru, široce zvonovitě sklenutý, uprostřed nížce a zaobleně vyhrblý, na okraji rovný, pravidelně okrouhlý, tence masitý, na zprvu čistě bílém, později světle namodralém podkladu celý hustě světle okrově žemlovou, zrnitou moučkou pokrytý; tento moučnatý obal, který velice snadno odpadá, je patrný i na kraji klobouku, kde visí v podobě roztroušených hrudek. Klobouk jest jinak úplně hladký, nerýhovaný a suchý.

Třeň 5 cm dlouhý, 2 mm tlustý, zvolna vystoupavý, všude stejně tlustý, oblý, z největší části podobně jako klobouk okrovou moučkou hustě pokrytý, jen těsně pod lupeny lysý a útle jemně a hustě podél vláknitý, rovněž pod vrstvou moučky podélně vláknitý a bílý, na basi bez zřetelného mycelia.

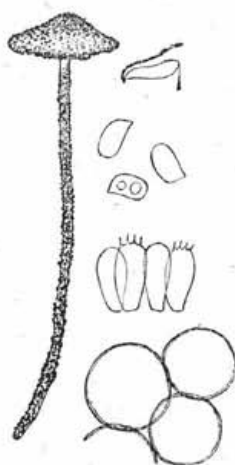
Lupeny dosti husté, slabě břichaté, 2 mm vysoké, u třeně úplně volné, s lupénky několikeré délky se střídající, zprvu světle azurově modré se zelenavým odstínem, později tmavě, skoro inkoustově modré, na ostrí světlejší, celé a rovné, na ploše hladké.

Dužina bez jakéhokoliv význačného pachu.

Výtrusný prach modrozelený. Výtrusy $4,5-5 \times 2,5-3,2 \mu$, elipsoidní až trochu válcovitě elipsoidní, na basi šikmo v krátký apikulus zúžené, hladké, pod mikroskopem skoro bezbarvé, v silnějších vrstvách šedozelené, bez kapek nebo častěji s 1—2 kapkami. Basidie $13-18 \times 4,5-5,5 \mu$ (excl. sterigmata $2,5-3 \mu$ dlouhá), tetrasporické, krátce kyjovité, bezbarvé. Cystidy žádné. Moučnatý obal plodnice je složen z kulatých, nažloutlých, tenkostěnných a hladkých buněk $35-45 \mu$ v průměru.

Hab.: Žloutkovice u Křivoklátska (Střední Čechy), v údolí potoka Žloutkavy na černém humusu pod tlejícím listím klenu mezi mechem zarostlými kameny (algonické břidly) ve vysokokmenném ssuťovém háji (jeden z typů ssuťového středočeského háje ze svazu *Fraxino-Carpinion*) na stráni k jihovýchodu obrácené, 5. VII. 1949. Složení stromového patra: lípy (*Tilia*), jasany (*Fraxinus exc.*), kleny (*Acer pseudoplatanus*), jedle (*Abies alba*) a habry (*Carpinus bet.*). Nadmořská výška: cca 320 m.

Poznámky: Bedla Eyreova je dalším pěkným doplňkem bohaté řady českých Lepiot, jichž bylo u nás dosud zjištěno více než 50 druhů. Byla po prvé popsána v roce 1894 známým anglickým mykologem Massee-m jako *Schulzeria Eyrei* Mass., na počest mykologa W. L. W.

Lepiota Eyrei (Mass.)
Lge. Bedla Eyreova.
Plodnice v přirozené
velikosti. Vpravo na-
hoře podélný řez po-
lovinou klobouku, pod
ním výtrusy, basidie
a kulaté buňky s po-
vrchu klobouku, vše
silně zvětšeno.

M. Svrček del.

Eyreho ze Swarratonu, ve vzácném, u nás nedostupném časopise Grevillea (XXII, t. 185, fig. 1). Bresadolův rod *Schulzeria* obsahuje drobné bedly bez vela, které dnes řadíme jako skupinu *Seminudae* přímo do rodu *Lepiota*. O čtyři roky později Massee, aby zdůraznil význam jedinečně zbarvených výtrusů této houby, vystavil pro ni nový rod, *Chlorospora* Mass. (Kew. Bull. 1898: 136, Saccardo, Syll. fung. 21:46, 1912). Byl to opět anglický mykolog Rea, jenž ve svém díle British Basidiomycetes (p. 62, 1922) přejmenoval tento rod na *Glaucospora* Rea, neboť názvu *Chlorospora* použil již před Massee-m Spegazzini pro rod plísni z čeledi Peronosporaceae. Nejnověji J. E. Lange (Studies in the Agarics of Denmark 5 : 50, 1923), který tuto houbu sbíral též v Dánsku, dává přednost tomu, zařadit ji přímo mezi Lepioty, podobně jako na př. bedlu červenovýtrusou (*Lepiota haematosperma* Bull. = *Lep. echinata* Roth), neboť celkový charakter obou těchto druhů svědčí o velké příbuznosti s druhy bělovýtrusými. Vystavení rodů výhradně na podkladě odlišného zbarvení výtrusů jest vždy problematické, a to jak u basidiomycetů, tak u askomycetů. Přidržíme se proto názoru Langeho. Krásné

modrozelené lupeny (jejichž zbarvení však u sušených plodnic značně vybledá) a husté, moučnaté, žlutěokrové odění, tvořící dosti tlustou, snadno odstranitelnou vrstvu na klobouku i třeni, jsou dva podstatné a nejnapadnější znaky této bedličky. Náš nález výborně souhlasí s popisy, které uvádí jak Rea (l. c.), tak Lange (Flora Agar. Danica 1 : 36-37 pl. 13, fig. B). Lange zařazuje ji — společně s *Lepiota haematosperma* — do samostatné sekce *Anomalae*, lišící se od ostatních bedel zbarvenými výtrusy. Rea uvádí, že roste pod smrky a na pastvinách, Lange — ve shodě s naším nálezem — sbíral ji na černé humusovité půdě v parku pod listnáči. Pokud jsem mohl zjistit, byla tedy dosud nalezena jen v Anglii a v Dánsku.

Dr. Jos. Herink:

**Plžatka březnová - *Limacium camarophyllum*
[A. et S. ex Fr.] Her. ssp. *marzuolum* [Fr.] Her.
v Československu.**

(Dokončení)

V rodě *Limacium* je nejbližše příbuzným druhem plžatka kozí (*Lim. camarophyllum* [Alb. et Schw. ex Fr.] n. comp.), jak ostatně již postřehli mnozí autoři; někteří z nich (Dumée, Grandjean a R. Maire 1912, Bresadola 1912, Melzer 1919, Konrad et Maublanc) označili *L. marzuolum* za plemeno *L. camarophyllum*, aniž by však tento názor vyjádřili též po stránce nomenklatorické. Není sporu o tom, že *L. marzuolum* je sezonním a současně geografickým plemenem *L. camarophyllum*. Toto typické plemeno se vyznačuje štíhlejším vzrůstem s poměrně delším třeněm, pravidelnějším tvarem celé plodnice, pokožkou klob. význačněji vláknitou (až žíhanou), břidlicově šedočernavou bezbledých skvrn, lupeny více a ostřeji sbíhavými, třeněm výrazněji vláknitým, na vrcholu lýtým, vcelku šedým, výtrusy o málo většími (až 9 μ dl.), výskytem v létě a zvláště na podzim; jak jsem se již zmínil, má také význačný areál rozšíření. *Limacium camarophyllum* (Alb. et Schw. 1805 ex Fr. 1812) n. comb. (= *Hygrophorus caprinus* auct., *Camarophyllus* c. Karst., *Limacium* c. Kühner) se tedy rozpadá ve 3 význačná plemena, jež tvoří druh (species) resp. rodinu (stirps): ssp. *camarophyllum* (A. et S. ex Fr.) n. comb., ssp. *calophyllum* (Karst.) n. comb. a ssp. *marzuolum* (Fr.) n. comb.

Pokud se týče postavení stirps „*camarophyllum*” v rodě *Limacium*, zaujímá zcela zvláštní místo. Navrhuji utvořiti pro ni novou sekci *Camarophylla* n. sect. (= subsect. *Caprina* Singer) s těmito znaky: plodnice bez vela univ. i kortiny, pokožka jen slabě slizká, třen na vrcholu pouze ojiněný (bez zrníček). Do téže sekce patří také plžatka hajní (*L. nemoreum* [Lasch] Kühner), která rovněž má pokožku klob. nepatrně slizkou a habitem se blíží rodu *Camarophyllus*; má však rovněž rozčísnutou tramu lupenů. V sekci *Camarophylla* m. můžeme tedy utvořiti dvě subsektce: *Camarophyllina* n. ssect. a *Nemoreina* n. ssect.

V celé čeledi šřavnatkovitých (*Hygrophoraceae*) nemá plžatka březnová nápadně podobných druhů. V literatuře (Bresadola, Bataille) se sice uvádí možnost záměny s plž. vonnou (*L. agathosmum* [Secr. ex Fr.] Schröt.), ale ta se snadno odliší již makroskopicky slizkou světle šedou pokožkou klob., bílými lupeny, zrníčky na vrcholu tř., hořkomandlovým pachem atd., mikroskopicky většími výtrusy, dále dobou výskytu atd.

6. Praktický význam.

Plžatka březnová jest druhem jedlým, ačkoliv — jak se většina údajů shoduje — nevyniká právě žádnou zvláštní chutí. Některým mykofagům voní a chutná při přípravě dokonce poněkud nepříjemně, což souhlasí i s mými zkušenostmi. Naproti tomu její výskyt v zimě a v časném jaru, kdy je málo jedlých masitých hub, a zvláště její častý výskyt v masách, poskytuje prakt. houbařům první možnost kuchyňského zužitkování hub v roce. Proto pochopíme značnou oblibu této houby ve všech krajích, kde roste ve větším množství a je známa.

Tak v Itálii v okolí Florencie byla plžatka březnová sbírána podle zprávy Micheliho již počátkem 19. století, a snad ještě dříve, pod jménem „fungho marzuolo“ nebo „dormiente“. Je zajímavé, že z téhož místa byla koncem 19. století dodávána za příznivé sezony ve velkém množství (každoročně na 30 až 100 q) na trhy ve Florencii a Římě (jak sděluje Bresadola). Kolem r. 1910 zjišťuje Grandjean, že houba se prodává ve velkém množství na trhu v Lausanne (Švýcarsko), pod jménem „charbonnier“. Také u nás pronikla plžatka březnová po r. 1915 postupně na trhy větších měst: v Praze, Plzni, Brně, Olomouci, Písku, Kladně, Čáslavi, Kutné Hoře, Tišnově atd. Je zde prodávána pod různými lidovými názvy nebo i pod nesprávnými jmény záměnou za jiné druhy jarních či podzimních lupenatých hub (májovka, havelka).

Vzhledem k tomu, že houba splňuje většinu podmínek, kladených na trhové houby (zvláště to, že v době jejího výskytu neroste žádný jí podobný jedovatý druh), doporučuji, aby při případné budoucí úpravě (rozšiřování) seznamu jedlých hub, připuštěných k obchodu potravinovým kodexem z r. 1934, byla plžatka březnová zařazena mezi dosud připuštěné jedlé houby trhové. Po stránce jakostní a cenové bylo by ovšem třeba umístiti ji do nejnižší třídy.

Ke sběru plžatky březnové je třeba určitých zkušeností, znalosti místa výskytu a sledování počasí. Houba vyhledává místa, kde je nahromaděno větší množství surového humusu (jehličí, listí). Rostou-li její plodnice ve skupinách či trsech (což je pravidlem), nadzvedávají obyčejně vrstvu humusu po způsobu krtčích kopek a prozrazují tak místo svého růstu. Často napomáhají při hledání zbytky plodnic, ohlodaných veverkami, které si na houbě s oblibou pochutnávají. Jakmile sběratel objeví takové místo, je sběr pak již velmi pohodlný a vydatný.

Plodnice houby bývají obyčejně znetvořeny, znečištěny hlinou a obyčejně se při sběru poškodí; proto se obtížněji čistí. Mrazem bývají málokdy poškozeny, jsou chráněny příkrovem humusu nebo mechu; za chladného jara nebývají příliš červivé, zato později rostoucí kusy bývají pro značnou červivost, rychle postupující, k nepotřebě. Šednutí až černání starších plodnic není samo o sobě příznakem poškození a přezrálosti, není-li jiných známek (na př. změknutí a plesnivění lupenů).

Plžatka březnová bývá nejčastěji považována za přezimovavší exempláře jedlé čírůvky havelky (*Tricholoma portentosum*), která se odlišuje zřetelně vláknitým kloboukem, širokými, u třeně vykrojenými, lehce nažloutlými lupeny, silnou moučnou vůní a chutí, podzimním výskytem atd. Trsnatý růst houby vedl v mnohých případech k záměnám s rovněž jedlou čírůvkou nahloučenou (*T. aggregatum* = *conglabatum*) a méně dobrou č. mýdlovou (*T. saponaceum*). Pro úplnost se ještě zmiňuji, že mladé, zcela bílé plodnice bývají neznalci hub považovány za první mladé hříbečky nebo za výbornou jarní čírůvku májovou (*Tricholoma gambosum*).

Plžatka březnová se hodí k úpravě na každý způsob a jest vždy šťavnatá a měkká. Při každé úpravě je však nutno vyrovnati osolením a okořeněním

(na př. cibuli, pepřem a j.) nevýraznou až nasládlou chuť této houby. Bývá používána nejčastěji jako houba polévková a dušená s vejci, dále k přípravě omáček (podle franc. autorů nejlépe ve smetanové omáčce). Je chutná i nakládána v octě (Melzer).

Summa:

Auctor *Agaricum marzuolum* Fries (1821) modo monographico tractat. Synonymia (etiam nomenclatura) čechoslovacorum botanicorum et vulgarium, descriptio accuratissima originalis et enumeratio localitatum e Bohemia et Moravia dantur.

Quoad positionem systematicam auctor concludit:

1. *Agaricus marzuolus* Fr. species non genuina est, sed subspecies insignis temporaria (vernalis) et forsan geographica *Agarici camarophylli* (Alb. et Schw. 1805 ex Fr. 1821), quod iam cell. Dumée, Grandjean et R. Maire (1912), Bresadola (1912), Melzer (1919) et Konrad et Maublanc bene observaverunt sed modo nomenclatorico non expresserunt.

2. Nomen, quo species typica (*Ag. camarophyllus*) ab auctoribus Albertinio et Schweinitzio praedita est, sec. § 20 regularum internat. nomenclaturae botanicae (edit. 1931) legitimum est, quoniam a cel. Friesio in *Systemate mycolog.* acceptum est. Nomen specificum „caprinus“ (? Scop. 1772 ex Fries 1838) ergo pro synonymo habendum est.

3. In familia Hygrophoracearum *Agaricus camarophyllus* cum subspeciebus in genere *Limacio* (Fr. 1821) Schröt. 1889 emend. Kühner 1926 propter tramam distincte bilateralem locum tenet. Qua de causa auctor combinationem novam *Limacium camarophyllum* (A. et S. ex Fr.) Herink proponit. Huius speciei tres subspecies insignes exstant, quae ergo omnes combinationem novam desiderant:

1. ssp. *camarophyllum* (A. et S. ex Fr.) Herink (ssp. typica)
2. ssp. *calophyllum* (Karst.) Herink,
3. ssp. *marzuolum* (Fr.) Herink.

4. *Limacium camarophyllum* characteris nonnullis (imprimis habitu generis *Camarophyllus* [Fr. 1821] Karst. 1879) a ceteris *Limaciis* ita recedit, ut typum sectionis novae generis *Limacii* formet:

Camarophylla n. sect.: *Limacia* sine ullo velo universali et cortina, apice stipis subfloccoso (non granuloso) mox glabrescenti, cuticula pilei subviscida, paene sicca. — Etiam *Limacium nemoreum* (Lasch) Kühner in hac sectione collocandum est. Ita duo subsectiones distinguendae sunt: *Camarophyllina* n. ssect. (= ssect. *Caprina* Singer, 1943) — cuticula pilei grisea, et *Nemoreina* n. ssect. — cuticula pilei aurantiaca.

Areae distributionis geographicae adhuc notae (Italia: Appenninus, Alpes — Gallia: montes „Vosges, Auvergne, Haute-Savoie“ — Helvetia — Austria — Germania austr. et ? centr.) 79 localitates ex Bohemia et 14 ex Moravia accedunt, quarum proxima septentrionibus Hronov in distr. Náchod (non longe a limitibus Silesiae distans).

Fungus esculentus etiam in Bohemia et Moravia foro (e. g. pragensi et etiam aliorum maiorum urbium) venditur.

Ing. Zdeněk Schaefer:

Ryzec statný (*Lactarius repraesentaneus* Britz.)

L. repraesentaneus Britz není dosud v naší mykologické literatuře popsán a nemá ještě českého jména. Je to houba barvou i postavou nápadná a vzhledná, a proto jí dávám s ohledem k jejímu latinskému jménu prozatím název ryzec statný; prokáže-li se však její spojitost s jívou, mohla by obdržeti vhodnější název ryzec jívový.

Přesto, že nebyl ryzec statný v české literatuře mykologické dosud popsán, nelze říci, že by o něm nebylo zcela žádných zpráv. Tak byl před více než 100 roky zobrazen Krombholzem (Nat. Abb., t. 58 f. 7—10) a uveden pod jménem *L. aspideus* Fr. Obraz Krombholzův není typický, ale lze souhlasiti s Friesem (Mon. Hym. Suec., 2:322), že jde o náš druh. Další zmínku u nás najdeme v Mykologii (2:150, 1925) od Dra Háka, jímž byl druh sbírán u Dol. Polubného. Krátce na to (Časopis čsl. houbařů, 6:4—6, 1926) zaznamenává J. Kučera starší nález Krůfův od Rožďalovic a přikládá kresbu plodnice, sbírané Dr. Hákem.

Starší autoři a podle nich i někteří novější pokládali náš druh za odrůdu *L. scrobiculatus* Fr. ex Scop., tak na př. sám Fries (l. c.: 153 et 157, Epicr.: 334), dále Winter (in Rabenhorst, Krypt.-Fl. 1884), Rolland (B. S. M. Fr. 1888 p. 130—141), R. Schulz (in Michael-Schulz 1924 p. 211), Killermann (Pilze aus Bayern, 5:72, 1933) a jiní. Jako samostatný druh uvádí náš ryzec první Britzelmayer (Hym. Südbayern IV. p. 136) pod jménem *L. repraesentaneus* a zobrazil jej na obr. 3 a 72. Pod Brizelmayerovým jménem uvádějí náš druh, jak jsem měl dosud příležitost zjistiti, Blytt (Norges Hymen.: 92, 1905), Favre (B. S. M. Fr. 1939, s velmi dobrou barevnou tabulí v Atlasu pl. 91), Singer (Annales Mycol. 1942 p. 118), dále jej udává Swoboda v klíči rakouských ryzců (D. Bl. f. Pilzk. 1940 p. 31) a Neuhoft v klíči německých ryzců (tamtéž 1942 p. 15).

Abych doplnil naši literaturu dosud chybějícím popisem našeho ryzce, uvádím dále jeho podrobnější popis podle nálezů ze severních Čech:

Klobouk až 15 cm široký, tuhý, kompaktně masitý, napřed polokulovitě sklenutý, na okraji podvinutý, pak sklenutě rozložený, na středu skoro plochý, ve stáří jen mírně prohloubený, na okraji sehnutý. Povrch na okraji hustě chloupkatý, dále ke středu s chloupky rostlými, na středu hladce jemně vrásčité a pololesklý, slizký, za sucha dlouho vlhce lepkavý, žemlově žlutý až zlatě žlutý, na středu sytější, s chloupky na okraji světle žlutými; temněji zbarvené rostlé chloupky tvoří kruhy. Pokožka asi do poloviny klobouku slupitelná, teprve větším tlakem hněde.

Lupeny husté, střídavé, měkké, úzké, k oběma koncům zúžené, na třech mírně sbíhavé, světle krémové, pak špinavě pleťové krémové,

nakonec hnědavé, dotekem fialovější, pak skoro zčernají, jindy jen nepatrně rezavěji.

Třeň delší průměru klobouku, tlustý až nadmutý, dutý, jindy krátký, roubíkovitý, plný až sklípkatě dutý; pod lupeny hladký, od místa, kde se dotýkal v mládí okraj klobouku třeně, dolů mělce jamkatý, lysý, za čerstva slizký, brzo suchý, pololesklý, okrově žlutý až

Ryzec statný (*Lactarius repraesentaneus* Britz.). Na hoře „Trosky“ u Rovenska pod Tr. (okres Turnov) 8. IX. 1946 sbíral a fotografoval Dr. Jos. Herink (herb. myc. Herink No. 146).

zlatě žlutý, o něco světlejší klobouku, na jamkách trochu temnější, pomáčkáním hnědne, při basi rezavý.

Dužina tuhá, kompaktní, ve stáří křehká, bílá, na vzduchu po několika vteřinách světle fialová, v klobouku často do modrofialova, pak přichází k šedi a violeti ubývá, takže po několika hodinách přejde barva přes šedě pleťovou do špinavě okrové. Chuť mírná, po chvíli zahořklá, se zvláštní příchutí, připomínající puškvorec. Vůně již za čerstva zřetelná, při usýchání intensivní po toaletním mýdle (příjemná

květinová vůně, podle D. Bl. f. Pilzk. 1942 p. 64 po bramboříku, podle Favreho po tymiánu).

Mléko bílé s krémovým odstínem, po chvíli se syrovátkově sráží, na starších exemplářích je skoro vodnaté, usychá často na lupenech v bílé kuličky; lze říci, že jest neměnlivé, neboť na zřetelně dužině někdy tvoří bílý povlak.

Výtrusný prach je krémově nažloutlý. Výtrusy elipsoidní, síťnaté, s ojedinělými volnými bradavkami, někdy se sklonem ke hřebínkům, $7-10 \times 6-8 \mu$. Basidie kyjovité, tetrasporické. Cystidy na ploše i ostří hojné, kopinaté, $7-10 \times 60-90 \mu$, vynikají $20-50 \mu$ nad hladinu rouška, nebo jsou válcovité až kyjovité, $8-11 \mu$ široké, vynikající jen $10-20 \mu$ nad hladinu rouška.

Pokožka klobouku ze svazků rovnoběžně probíhajících hyf $2-4 \mu$ širokých, zažloutlých, se zrnitým obsahem; kolem středu klobouku z hyf volně spletených, bez zvláštního usměrnění, $3-4 \mu$ širokých, průhledných, zažloutlých, na konci neztluštěných neb nejvýše o 1μ , vynikajících nad hladinu epikutis. Volná vlákna z okraje klobouku jsou složena z hustých svazků hyf často septovaných a občas i větvených, $2-4 \mu$ širokých.

Reakce: s louhem (50%) dužina na zřetelných místech se odbarví, jinak mírně špinavě žlutne, pokožka klobouku ihned sytě červeně hnědne. S kyselinou sírovou a dusičnou dužina i pokožka klobouku nedávají význačných reakcí, stejně tak ne skalice zelená.

Nález a ekologie: Dne 23. VIII. 1941 nalezl jsem ryzec statný na Bukvaldě ve Starkoči (viz ČČSH, 22:39, 1942—43), plodnice jsem tehdy podrobněji nestudoval. Od té doby jsem marně ryzec na lokalitě hledal. Od Dra J. Herinka jsem obdržel ke studiu plodnice z nálezů na hoře Trosky u Rovenska, sbírané 8. IX. 1948. Houba podle jeho udání rostla tamtéž již 8. IX. 1946, ve vlhké roklí v mladém porostu ze smrků, osik, jív, borovic s podrostem ostružníku a borůvek, ve větším počtu. Plodnice z nálezů r. 1948 jsem podrobně studoval, popsal a zobrazil. Ještě dokonaleji jsem měl příležitost studovati druhý vlastní nález této houby u Hor. Polubného z 5. VII. 1949. Početná skupina různě vyspělých plodnic vyrostla ve smrkovém lese, přerušeném železniční tratí před viaduktem přes Jizeru při polských hranicích, pod skupinou keřů jív, v trávě a pod listy devětšilu.

Další nálezy této houby mi sdělil Dr. Jos. Herink: Horní Vltavice os. Zatoň, prales na úbočí hor „Pažení“ a „Boubína“, při břehu Kaplického jezírka, pouze pod staršími smrky, 12. IX. 1946, leg. Dr. J. Herink (herb. Herink No. 1028/46). Na jiném místě téhož pralesa byl sbírán Dr. Herinkem opětovně 18. IX. 1948 (herb. Herink No. 1387/48). V oblasti boubínského masivu je houba zřejmě dosti hojná, jak svědčí nález od Hor. Vltavice, na jihozápadním svahu „Červeného vrchu“, pod smrky, jedlemi a buky sbírala pí Marie Šebendová, 18. IX. 1948 (herb. Herink No. 1408/48).

O vztahu našeho ryzce ke stromům podává literatura jen neur-

číté zprávy; nejspíše mluví starší autoři o vlhkých místech ve smrkových lesích. Podívejme se tedy na vlastní nálezy a nálezy jiné s konkrétnějšími údaji. Lokalita starkočská jest z okraje smrkového lesa s borovicí, bukem, jedlí a jívou. Dr. J. Herink z lokality od Trosek udává mezi jinými stromy též jivu. Favre (l. c.) udává velmi příbuzný keř *Salix cinerea*. Na lokalitě polubenské byl ze stromů a keřů jen smrk a jiva. Vyčerpávající popis Singrův (v *Annales Mycol.*) nemluví bohužel o vztahu ke stromům. Máme tak možnost s tohoto hlediska sledovati pouze 4 nálezy, což jest velmi málo, přes to však jest již spojitost nápadná.

Záznamy o půdním podkladu jsou již v literatuře o něco určitější. Favre udává lokality z podkladu rulového a hornin chudých vápnem. Rakouský D. Bl. f. Pilzk. 1942 na str. 64 uvádí křemenný porfýr. Starkočská lokalita je z rozhraní křídových a permských pískovců, Trosky samy jsou čedičovou skálou, se všech stran obklopenou křídovým pískovcem. Polubenský nález jest ze žulového podkladu. Jde tu tedy většinou o kyselé silikátové horniny nebo pískovce samy o sobě kyselé a chudé vápnem.

Jestě jest si třeba všimnouti, že většina nálezů našeho druhu, udávaných v literatuře, jest z vyšších horských poloh. Lokality Favreovy a Rollandovy jsou z Alp, stejně tak i nález, zaznamenaný v D. Bl. f. Pilzk. 1942, Britzelmayrovy a Killermannovy z jižních Bavor, Singer popisuje náš druh z Altaje, americké údaje (podle Singera) jsou rovněž z vyšších poloh. Naše nálezy: Starkoč, podhorské lesy z výše asi 350 m n. m., Trosky dosahují výše 514 m n. m., lokalita polubenská jest z výše asi 700 m n. m., šumavské nálezy z výšek kolem 1000 m (dle sdělení Dr. Herinka). Možno tedy říci, že jde o druh horský, zasahující u nás do nižších poloh.

P o d o b n é d r u h y: Nejblíže příbuzný *L. scrobiculatus* (Scop.) Fr. se liší reakcí mléka na vzduchu, zcela jinou vůní, nepalčivou, zahořklou dužinou, reakcí mléka s louhem, která je u *L. scrobiculatus* pozitivní, t. j. oranžově červená, zatím co u našeho druhu negativní, dále reakcí pokožky klobouku s louhy, která je zase u *L. scrobiculatus* negativní. Kromě toho lze udati některé další znaky, které nové nálezy mohou potvrditi, jsou-li konstantními. Jsou to větší chloupkatost okraje klobouku, méně výrazné dúbkování třeně, které může vůbec chyběti (Krombholz, Singer), méně význačné prohloubení středu klobouku, které může vykazovati i hrbol (Favre) a konečně i menší slizkost plodnic v mládí, která u *L. scrobiculatus* bývá takového rozsahu, že se plodničky nedají někdy udržeti v ruce, což jsem nepozoroval u našeho druhu.

L. torminosus (Fr. ex Schaeff.) jest příbuzný snad jen pro chloupkatý okraj klobouku, avšak pro neměnlivé bílé mléko, nedostatek shora popsané vůně, pro reakci mléka s louhem, které je též pozitivní, jasně žlutá, jest zřetelně odlišný.

Fialovějící dužinu a slizký povrch klobouku má rovněž *L. uvidus* Fr., s tím však nelze náš druh zaměnit, neboť má zcela jiné zbarvení

klobouku, tenčeji a měkčeji masitou dužinu, nemá onu charakteristickou vůni a okraj klobouku nemá chloupkatý. Jisté pochyby by mohly nastat u žlutě zabarvené odrůdy *L. uvidus* var. *flavida* (Boud.), která jest podle Bresadoly (Iconographia Mycol 8:t 361, 1928) a Quéleta (Fl. Myc. 1888 p. 352), totožná s *L. aspidius* Fr., avšak opět nechloupkatý okraj klobouku jest zde základním odlišným znakem.

Další ryze se již značně liší od našeho druhu, především pro nechloupkatý okraj klobouku nebo jinou reakci mléka na vzduchu a nelze je s naším druhem při trošce opatrnosti zaměnit.

P o z n á m k y : Naskytá se ještě otázka, zda jest oprávněné, pokládati ryze za dobrý samostatný druh, tedy nikoliv za odrůdu *L. scrobiculatus* (Fr. ex Scop.), jak činili starší autoři. Jest třeba konstatovati, že pro zcela jiný chemismus plodnice, projevovaný změnou mléka na vzduchu, jinou vůni a jiné chemické reakce a do jisté míry i pro jiné ekologické podmínky, lze pokládat *L. repraesentaneus* Britz. za dostatečně rozdílný a jeho postavení v systému za jasné.

Aby mohly býti zhodnoceny některé vlastnosti ryze statného, především jeho spojitost s jívou, prosím naše mykology, aby sledovali popsany ryze, podávali mi o něm zprávy s dokladem, nebo zaznamenali jeho nálezy v našem časopise.

Bedřich Vytouš:

Pokus o umělé vypěstování hnojníku.

V květnu r. 1942 nalezl jsem v Praze-Bohnicích na zahradě přítele Jar. Milera nový druh hnojníku. Náš musejní mykolog Dr. Albert Pilát popsal tuto houbu jako nový druh z příbuzenstva *Coprinus sterquilinus*, který označil mým bývalým jménem jako *Coprinus Vošoustii* Pilát (Dr. A. Pilát, *Coprinus Vošoustii* sp. n. bohemica sectionis Volvati, *Studia botanica čechoslovaca*. 5:207-211, Praha 1942). Tato houba jest zvláště zajímavá a nápadná tím, že tvoří na temeni klobouku bílou hvězdičku a dále, že když roste a její plachetka po stranách pukne, slyšíme dosti silný zvuk bouchnutí jako když něco praskne. Původní lokalita tohoto nového druhu hnojníku byla omezena jen na 4 větší, dobře vyhnojené záhony s půdou hnědou, dosti písčitou. Zde se objevovalo denně vždy mnoho nových kusů. Dál se tento *Coprinus* nerozšiřoval. Následujícího roku (1943) objevil se tento druh v zahradě mého souseda p. V. Košaty v Bohnicích č. 171. Vzdálenost obou lokalit byla asi 200 m. Na této druhé lokalitě rostl v měsíci květnu, ale pouze jeden rok, a více se neobjevil. Kontroloval jsem každý rok lokalitu v zahradě J. Milera, která během doby změnila majitele a zjistil jsem, že roku 1947 přestal i zde růsti. Bylo škoda této velmi hezké houby. Napadlo mne, zda by nebylo možno vypěstovati tuto houbu uměle. Mám v nájmu menší zahrádku v Bohnicích v zahrádkářské kolonii. Vzdálenost od první lokality jest asi 600 m. V měsíci březnu

letošního roku (1949) vzal jsem nepatrné množství zbytků a úlomků černých plodnic (klobouků) *Coprinus Vošoustii*, které jsem měl připraveny k preparaci pro botanické oddělení Nár. musea v Praze, kde jsem jako preparátor zaměstnán. Rozdrobil jsem je a lehce rozhodil na dva záhony. Jeden byl oset mrkví a druhý pórem. Pokus se zdařil: 5. května objevilo se večer na záhonech prvních 7 kusů houby, které

Coprinus Vošoustii Pilát. — Hnojník Vošoustův. V zahradě v Bohnicích u Prahy v dubnu 1942 našel Bedřich Vošoust. Přirozená velikost. Foto A. Pilát.

se mocně draly na povrch záhonu. Dva z nich jsem uložil do 2% roztoku formalinu pro sbírky našeho botanického oddělení. Ostatní jsem již nesbíral a nechal jsem je k „vysemenění“ pro další léta. Během května vyrostlo, pokud jsem stačil lokalitu kontrolovat, asi 30 exemplářů tohoto druhu.

Coprinus Vošoustii Pilát. — Hnojník Vošoustův. V zahradě v Bohnicích u Prahy v dubnu 1942 sbíral Bědřich Vošoust. Přirozená velikost. Foto A. Pilát.

Život jejich byl však velmi krátký. Vždy během 24 až 36 hodin zčernaly a rozpadly se. Zabaleny v papíru vydržely až 3 dny. Jak je viděti z mého pozorování, produkuje podhoubí plodnice do konce května a pak patrně hyně. Je to tedy pravděpodobně houba jednoletá. Příštím rokem pokusím se dále sledovati tuto novou umělou lokalitu.

V dalším podávám popis této zajímavé houby:

Klobouk tence blanité masitý, uprostřed masitější a zde 2 až 3,5 mm tlustý, vejčitý, pak válcovitě vejčitý, vejčitě zvoncovitý, posléze rozložený, mezi lupeny radiálně roztrhaný, v prvním mládí pokrytý nápadnou pokožkou, 0,5 až 1 mm tlustou, dosti pevně masitou, hladkou, trochu slizkou, bělavě nažloutlou či bledě okrovou. Tato pokožka brzy přestává růst a proto na dospělém klobouku sedí jen na temeni a pokrývá jen asi $\frac{1}{3}$ jeho povrchu, na okraji rozpraskává hvězdovitě v 6 až 9 laloků, takže klobouk vypadá, jako by na jeho temeni seděla obrácená plodnice hvězdice vláhomilné. Sem tam na temeni klobouku přisedají ještě bílé vlnovité vločky. Dospělý klobouk, kromě pokožky, která sedí na temeni, jest hladký či skoro hladký, hedvábitě vláknitý, bělavý, pak narůžovělý a posléze černající a roztékající se.

Lupeny 2 až 3 mm vysoké, dosti husté, většinou stejně dlouhé, často vlnkaté, u třeně volné, bílé, pak narůžovělé, brzo černající a roztékající se, na ostří v mládí tupě sametové, bílé, pak narůžovělé až černé.

Třeň 7—9 cm dlouhý, 6—9 mm tlustý, válcovitý, pod kloboukem tenčí, na basi trochu hlízkovitý, pochvou opatřený, bílý, pak trochu špinavý, jemně vláknitý, bez zřetelného prstenu, křehký a rourkovitý. Pochva asi 7 mm nad hlízkou je ozdobena prstenitým límečkem, asi 2 mm širokým.

Dužnina klobouku vodnatá, bělavá či narůžovělá. Pokožka klobouku z hyf v hořejší části zeslizovatělých, v dolejší části a v dužnině klobouku z hyf tenkostěnných, zduřelých, trochu obloučených, nepravidelně spletených, bezbarvých, 18 až 25 μ tlustých. Některé hyfy mezi nimi jsou tenčí, jen 6 až 15 μ tlusté. Třeň z hyf rovnoběžně spletených, které tvoří buňky 120 až 150 μ dlouhé a 15 až 20 μ tlusté, bezbarvé, tenkostěnné. Límeček pochvy většinou z hyf tenčích, 7 až 15 μ tlustých, jen některé z nich jsou nadmuté a 20 až 30 μ tlusté. Buňky na ostří lupenů jsou skoro kulaté či kulovité vejčité, 30 až 45 μ tlusté, tence blanité a bezbarvé. Plodné i neplodné basidie 15 až 20 μ tlusté a 40 μ dlouhé. Sterigmata 2 neb 4, krátká, 4 až 5 μ dlouhá, 2 až 3 μ tlustá, bezbarvá. Výtrusy elipsoidně vejčité, na basi trochu šikmo apikulátní a na temeni s bledším, klíčným pórem, který je čočkovitý a měří asi 2 μ v průměru, v mládí špinavě růžově hnědé, pak skoro černé, skoro neprůhledné, červenavě nadechlé, 16 až 19 $\times$ 11—12 μ .

Houba náleží do sekce *Volvari* a jest příbuzná *Coprinus sterquilinus* Fr., od něhož se liší pokožkou, která nápadně hvězdovitě puká.

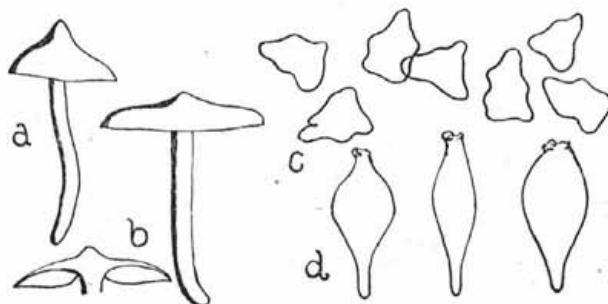
Jos. Strnad:

Dvě nové české vláknice.

1. *Inocybe lanuginella* Schröt.

Inocybe cicatricata Ellis et Everhart v monografii Heimově. (R. Heim, Le genre *Inoc.*, Paris 1931.) Pojmenování Schröterovo jest však starší i případnější a třeba mu dáti přednost. V atlasu Langeově (*Flora Agaricina Danica*, tab. 117, fig. A) jest přesné, barevné vy-

obrazení této houby. Menší, nenápadná vláknice, unikající snadno pozornosti, avšak svými znaky i nalezištěm dobře vyznačená: Klobouk 1—3 cm, nejprve kuželovitý, později ploše sklenutý, uprostřed s malým hrbolkem, tmavě okrově hnědý, plstnatě vláknitý, až šupinatý. Lupeny bledé. Třeň dosti krátký, pevný, barvy velmi světlé, až bělavý, jemně bíle vláknitý, později od spodu hnědnoucí. Znaky mikroskopické: Výtrusy 8—10 μ , hrbolaté. Cystidy na ostří i ploše lupenů, velmi široké, až hruškovitě kulovité, s kapkou sekretu na vrcholu.

Inocybe lanuginella Schröt. Stéblová u Pardubic, sbíral Jos. Strnad. a) Celkový tvar plodnice. b) Průřez klobouku. c) Výtrusy. d) Cystidy. Orig. J. Strnad.

Naleziště: Slezsko, Francie: franc. exemplář z herbáře Corbièreova pocházejí z Tournavillu. Anglie. Sev. Afrika. Sev. Amerika. V Dánsku, dle Langeho, tato vláknice „není obvyklá“ na vlhké zemi mezi sítinami (*Juncus buffonius*), pod vrhami a na podobných, vlhkých místech. Československo: Nalézám tuto vláknici již v květnu ve stéblové oboře kolem lesního rybníčku mezi sítinami. Dokladový exsikat z tohoto sběru zaslal jsem Národnímu museu.

2. *Inocybe descissa* (Fr.) var. *brunneo-atra* Heim.

Inocybe descissa Fr. v moderním pojetí Heimově (l. c.) zahrnuje několik forem, odlišných od typu velikostí plodnic, zbarvením klobouku, jakož i velikostí výtrusů. Tmavá varieta (*brunneo-atra*) byla popsána Heimem na základě několika sběrů ve Francii. Později objevena také v Dánsku (J. E. Lange). Dne 22. listopadu 1948 podařilo se mi nalézt tuto velmi pěknou, na středu klobouku až černou, penízkovitou houbu v dubině u Semtína.

Klobouk asi 10 mm v průměru, později plochý, penízkovitý, uprostřed s černým, bradavkovitým hrbolkem, na prosvítající půdě tmavohnědě vláknitý (vláknice stříhaná). Lupeny šeděokrové. Třeň až 3,5 cm dl., pokřivený, později dutý, dole trochu nadnutý, bělavý. Výtrusy široce mandlovité, 8—10 μ . Cystidy lahvicovité, na ostří i ploše lupenů. V dubovém lese, v mechu, v menší skupině.

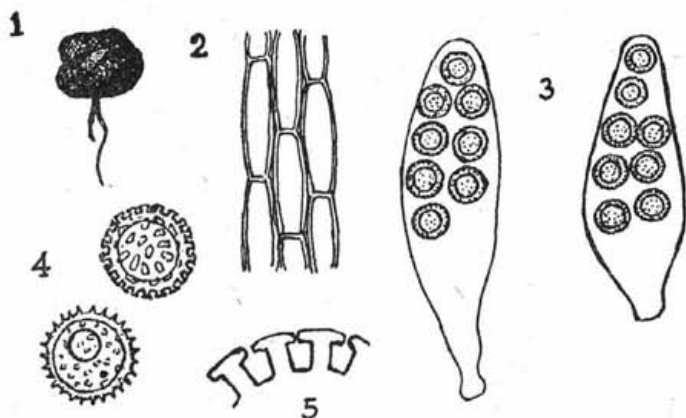
Z dalších tmavých variet, odlišuje se var. *macrospora* Heim již svými výtrusy, velikosti 10—17,5 μ ; var. *microspora* Heim má vý-

trusy menší, 7—8 μ a cystidy pouze na ploše lupenů. Dokladový exsikát zaslal jsem rovněž botanickému oddělení Národního musea v Praze.

Václav Vacek:

Nová lanýžovitá houba v Čechách: *Pachyphloeus conglomeratus* Berk. et Br. — skrytka pospolitá.

Plodnice nepravidelně hlízovitá nebo sploštěle hlízovitá, 8 až 16 mm dlouhá, 7—15 mm široká, 5—11 mm vysoká, s několika ob-
lými hrboly, důlky a brázdami, někdy na temeni s dosti hlubokým
důlkem (ostiolum), jindy zcela bez tohoto ostiola, někdy na basi
s několika černohnědými myceliovými kořínky (které se často při
sběru odtrhnou a mohou tedy chyběti), na omak dosti tvrdá, tmavě
umbrově hnědá až červenohnědá bez olivového odstínu anebo jen
mizivě nepatrně olivově nadechlá, někdy (pod lupou) drobounce, tro-
chu světleji skvrnitá, matná, lysá, buď téměř docela hladká a pouze
naprosto nepatrně zdrsňelá, nebo (pod lupou) v nepravidelně hra-
natá políčka rozpukaná, avšak nikoli bradavčitá. Peridie 0,3—0,4
mm tlustá, na průřezu černohnědá, neslupitelná. Gleba dosti ztu-
ha masitá, bez dutin či komůrek, žlutohnědá, žlutými žilkami (venae
externae) spoře protkaná, zprvu bez vůně, později velmi slabě laný-
žovitě vonná. Pletivo peridie pseudoparenchymatické ze žlu-
tohnědých až červenohnědých, silnostěnných, zaobleně hranatých,
10—36 μ širokých buněk. Vřečka nepravidelně v pletivu rozhozená,
150—280 $\times$ 40—60 μ (včetně stopky), válcovitě vřetenovitá, nahoře
zakulacená, rovná nebo trochu prohnutá, stopkatá (stopka 17—90 μ
dl. a 12—19 μ šir.). Jodem zbarvují se vřečka i výtrusy hnědožlutě.

Skrytka pospolitá (*Pachyphloeus conglomeratus* Berk. et Br.) 1. Plodnice ve skutečné velikosti. 2. Parafysy. 3. Vřečka. 4. Výtrusy. 5. Detail štítkovitě rozšířených ostnů výtrusu (2—5 silně zvětšeno). Orig. V. Vacek.

Parafysy bezbarvé až hnědožlutavé, nepříliš silnostěnné, přehrádkované, 9,5–14 μ tlusté. Výtrusy, uložené (po 8) ve vřecích nepravidelně ve 2 řadách, jsou kulaté, zprvu bezbarvé s velkým, lesklým olej. tělískem a zřetelně ostnitě (ostny 2 μ dl., kuželovité), později žlutohnědé s ostny nahore štítkovitě rozšířenými. Dospělé výtrusy měří 20,5–29 μ v průměru včetně skulptury. Ostny výtrusů se svými štítkovitě rozšířenými konci někdy vzájemně dotýkají, takže výtrusy při zběžném pohledu vypadají jako by byly pouze hrboлатé.

Výše uvedený popis porízen je podle 2 nálezů: Po prvé vykopal jsem 1 exemplář této houby 10. X. 1948 u Řevnic na okraji lesní bažiny poblíže buků a habrů, po druhé o týden později u Černošic společně s pí. Doubovou po 1 exempláři, opět na bažinatém místě v listnatém lese (habry, buk, lípa, klen). Nalezené houby shodují se velmi dobře s popisem *Pachyphloeus conglomeratus* Berk. et Br., jak je uveden v Saccardově „Sylloge fungorum“ (Vol. VIII str. 882) s výjimkou barvy gleby, která je zde udána jako hnědočervená a výtrusy, které jsou udány trochu menší (19–20 μ), pravděpodobně bez skulptury. Je to velmi vzácný nález, první na území naší republiky. Od dob Berkeleyových (1846) nebyla vlastně tato houba sbírána. To, co uvádí Hollós*) pod názvem *P. conglomeratus* Berk. et Br. je vlastně *P. luteus* (Hesse) Ed. Fischer čili *Cryptica lutea* Hesse, která nemá s mojí houbou co činiti, neboť podle originálního popisu Hesse-ova**) liší se vločkovitým či pýřitým, žloutkově žlutým pokryvem horní části plodnice, červenohnědou barvou dolní části plodnice a menšími (18–20 μ), nízké, oble bradavčitými výtrusy. Ed. Fischer (Tuberaceen und Hemiasceen in Rabenhorst's Kryptogamen-Flora str. 35), který zkoumal originální Berkeleyův exemplář *P. conglomeratus* z herbáře Tulasne-ova, zjistil na ostnech výtrusů právě takové štítkovité ztlustěliny, jak jsem je shora popsal, takže jsem si úplně jist, že moje houba je naprosto totožná s Berkeleyovým *P. conglomeratus*. Fischer soudil podle ostatních znaků, hlavně mikroskopických (neboť makroskopických znaků na exsikačtovém materiálu jen těžko mohl spolehlivě použít) na velkou podobnost Berkeleyovy houby s *Cryptica lutea* Hesse a na základě této podobnosti považoval oba druhy za pravděpodobně totožné. Neměl však k dispozici dospělých výtrusů *Cryptica lutea* Hesse, aby mohl zjistit, jaký je mezi nimi rozdíl. Zdá se, že také Tulasne-ův v lihu konservovaný exemplář *P. melanoxanthus* z pařížského musea, který Fischer (Tuberaceen und Hemiasceen in Rabenhorst's Kryptogamen-Flora str. 33) zkoumal a na jehož výtrusech také štítkovité ztlustěliny ostnů nalezl, je *P. conglomeratus* a to tím spíše, že má peridii hladkou, bez bradavek.

Ostatní druhy rodu *Pachyphloeus*: *P. citrinus* Berk. et Br., *P. ligericus* Tul., *P. melanoxanthus* Tul. a *P. Saccardoi* Matt. odlišují se

*) Dr. L. Hollós: „Magyarország földalatti gombái“ pag. 35.

**) Dr. Rud. Hesse: „Die Hypogaeen Deutschlands“ II. pag. 43.

od mé houby (kromě některých jiných znaků) vesměs bradavčitou peridií.

Nalezené exempláře *P. conglomeratus* uloženy budou v herbáři botanického oddělení Národního musea v Praze.

Fr. Newwirth:

Návrh na umělé pěstování čirůvky fialové (*Tricholoma nudum* [Fr. ex Bull.] Quél.).

V prvním ročníku „České mykologie“ (1:84—89, 1947) se zevrubně roze-psal o této výtečné houbě Dr. J. Herink:

Ve svém článku se také zmiňuje o pokusech pěstovat ji uměle. Rád bych doplnil literaturu o dosavadních pokusech s jejím pěstováním, které byly prováděny ve Francii. Jsou mi známy tyto práce: 1. Constantin J. - Matruchot L., Essai de culture du *Tricholoma nudum* (Compt. rend. Acad. d. sc. 106: 853—856, 14. III. 1898); 2. Constantin J. - Matruchot L., Sur la culture du champignon comestible dit „pied bleu“, *Tricholoma nudum* (Rev. gén. de bot. 13: 449—475, 4 fig. dans le texte et 1 pl., 1901); 3. Matruchot L., La culture du *Tricholoma amethyste* (Cult. champ. comest., 1911).

Pro výbornou chuť a jiné dobré vlastnosti bylo by opravdu záhodno čirůvku fialovou pěstovat. Není, jak se zdá, vázána na určité stromové symbionty a proto by se mohlo její pěstování dařit a vyplácet. Jako praktičtí pěstitelé, kteří mají již s umělými kulturami své zkušenosti, přicházeli by v první řadě v úvahu pěstitelé žampionů. Čirůvku fialovou bylo by totiž možno pěstovat — podobně jako žampiony — na substrátu z humusu, smíšeného s mrvou.

Na tuto možnost jsem byl upozorněn zajímavým pozorováním pokud se týče výskytu této čirůvky.

Nacházel jsem ji v blažených chvílích houbařských toulek v lesích za vojenskou střelnici u Jindřichova Hradce na starých, opuštěných krmištích, a to v jejich nejužším obvodu, kde byl podklad hustě prorostlý podhoubím. Bylo tu zakrmováno pro zajíce senem a suchou jetelinou a lesní hlídač si značil svá krmiště na stromech věchýtky slámy, aby v zavátých lesích zajáci bezpečně našli potravu vždy na témže známém místě. Matějíci se tam houfně sbírali a hojnost zanechaných bobků svědčila o jejich chuti a dobrém trávení. A tyhle zaječí zimní sněmy přinesly později v podzimu své plody ve formě bohaté úrody čirůvky fialové, které jsme dali se sestrou pro její ametystově fialovou barvu jméno „fialky“. 30 i více krásných jedinců jsme nasbírali na jediném krmelci, ukrytém obvykle pod mladým smrkem, mnohdy zpola zakrytých ulehrou vrstvou tlejícího jetele, sena a smrkových větviček s jehličím. Když jsme první zjistili podklad, na němž rostou, počali jsme hledat nikoli „fialky“, nýbrž stará, opuštěná krmiště, při čemž nám byly slamené vichy na stromech do dálky spolehlivým vodítkem. A vskutku! Kde bylo pod vichem staré krmiště, tam se na nás usmívala skupina překrásných čirůvek. Na čerstvém krmišti z téhož roku nebylo nikdy ani stopy po čirůvkách, muselo být aspoň 2 roky staré, s podkladem setlelým, aby vydalo plodnice. Hledali jsme je dychtivě, protože jejich lahodná chuť je povýšila mezi vzácnější druhy, určené pro kuchyni. Dají se připravit na různý způsob, zvláště chutné jsou dušené. V octě naložené nezadají hřibům a jsou rozhodně v této úpravě chutnější než naložené václavky. A jestliže je dovedná hospodyňka upraví jako hlušky s houbami, jistě neskrbíme pochvalou nad chutným pokrmem. V hradecských lesích byla to výlučně zmíněná stará krmiště zajíců, kde jsme „fialky“ sbírali, jinde jsem jich v tamních lesích po celý život nenašel.

Myslím, že — tak jako u žampionů — nebylo by také v případě „fialky“

nesnadné napodobiti přírodu a pěstovati ji v kulturách. Místo koňské mrvy bylo by nutno v lese nasbírat zaječí trus, případně i králíci a srnčí, zemi promíchat setlelým listím, senem, jetelem, jehličím a pod., a vše na vhodném místě za patřičné vlhkosti a teploty pokrýt rozlámanými kloboučky dospělých „fialek“, případně pokropit vodou, v níž byly čírůvky fialové vyluhovány. Kdo z našich pěstitelů žampionů se první pokusí o kulturu čírůvky fialové?

Zajímavosti o vyšších houbách.

Zajímavý případ plachetkové čepičky u katmanky pošvaté (Amanitopsis vaginata Bull.).

V Časopise čs. houbařů (r. XIX., r. 1939/40, č. 1—3, pag. 2—3) popisuje a (pag. 3) zobrazuje V. Melzer v článku „Muchomůrka s maskou“ zajímavý případ přilnutí plachetky ke klobouku této houby, která tím nabyla vzhledu muchomůrky jarní. Nalezl jsem podobný exemplář téže katmanky, rovněž hnědé její odrůdy, za parného dne v červenci r. 1922 ve smrkovém lese (vtroušeny břízy), u samoty Drahejška blíže Jindřichova Hradce. V mém případě pochva se při protržení na spodu třeně neodtrhla, objímala mírně hlízovitě ztloustlý spodek třeně normálně, ale svrchní část ulpěla na klobouku tak, že vytvořila čepičku na způsob skořápky vejce. Spodní její okraj byl úplně rovný, plachetka byla tvaru vejčitého jako klobouk, takže jsem se na první pohled

Katmanka pošvatá. — *Amanitopsis vaginata* Bull. Plodnice s plachetkovou čepičkou. U samoty Drahejška nedaleko Jindř. Hradce v červenci 1922 sbíral Fr. Neuirth. Asi polovina přirozené velikosti. Foto Fr. Neuirth.

vskutku domníval, že některý houbař žertem pokryl klobouk částí skořápky slepičího vejce. Melzer vysvětluje úkaz tím, že pletivo plachetky, normálně nejslabší na vrcholu plodnice, bylo výjimečně u tohoto jedince nejslabší na samém spodku plodnice, proto se pochva odtrhla při basi třeně a plachetka pokryla celý povrch klobouku.

Pozorujeme-li zobrazený exemplář naší katmanky, je nám jistě nápadný třen suchem rozpukaný tak, že jednotlivé útržky z povrchu třeně se odlupují a nazpět zavínají — zjev za letních veder u hub často pozorovaný. Určité spolupůsobilo sucho i na přilnutí plachetky k povrchu klobouku. Vzpomene-li, že povrch klobouku u této katmanky pošvaté bývá obyčejně hodně vlhký, ba slizký, je v našem případě nasnadě vysvětlení, že se plachetka prostě suchem a horkem na klobouk přilepila, takže tlakem výškového růstu třeně plachetka pukla vodorovně, souběžně s okrajem klobouku, nikoli na jeho temeni, protože největší „tah“ při přilnutí plachetky nastal při periférii klobouku. Teprve když uvolněný klobouk se počat zvonovitě rozevírat, povolila „skořápka“ v dolní partii a tak se odhalil rýhovaný okraj klobouku.

Zajímavá je shoda v barvě obou katmanek: je snad povrch klobouku této hnědé variety více slizký a lepkavý než u jedinců světlejší zbarvených? Větší útržky plachetky zůstávají dosti často přilepeny na povrchu klobouku muchomůrek — srovnej na př. fotografii č. 36, *Amanitopsis vaginata* v díle R. Veselý: *Amanita* — muchomůrka, Praha 1934 — podobně jako u *Amanita caesarea* Pers. nebo *Amanita viridis* Pers.; avšak celý povrch klobouku, pokrytý v dospělosti plachetkou, je mi znám toliko u uvedených dvou jedinců.

Další sledování, jak se bude „čepička“ odpoutávat od klobouku při jeho rozvíjení se, bylo mi znemožněno, protože při návštěvě lokality druhého dne jsem našel jen rozbité trosky zničeného exempláře. Fr. Neuwirth.

Zajímavá srostlice klouzka kravského a slizáka růžového.

Vyobrazená srostlice plodnic těchto dvou druhů hub byla nalezena ve smrkových leších u Radnice na Plzeňsku panem Vystydem 2. X. 1949. Je všeobecně známo, že klouzek kravský (*Boletus* či *Ixocomus bovinus*) a slizák růžový (*Gomphidius roseus*) rostou skoro vždy pohromadě. Jest jisté, že tento výskyt není náhodný, nýbrž že je fyziologicky podmíněn a že možná oba druhy jsou na sebe nějakým způsobem úzce vázány. Bylo by záslužné, kdyby si někdo vzal za úkol experimentálně zjistit bližší příčiny této vázanosti. Obvyčejně nalezneme plodnice obou druhů v těsné blízkosti, ovšem k vytvoření plodnic v tak těsné blízkosti, jak vidíme na naší fotografii, kdy obě plodnice jsou zdánlivě srostlé, dochází jen zřídka kdy.

Biologie klouzku kravského a slizáka růžového jest podobná, jako vůbec všechny druhy klouzků, které řadíme dnes do rodu *Ixocomus*, a slizáků jsou si velmi blízké. Konsistenci dužiny, celkovým charakterem a částečně i svým chemismem klouzky a slizáky jsou si podobné. Často se nám stane v lese, že při sběru zaměníme mladé plodnice slizáka mazlavého za plodnice klouzka žlutého (*Ixocomus luteus*). Tato podobnost není jen náhodná. Ačkoliv slizáky mají typické lupeny, jako ostatní houby bedlovité a klouzky mají rourky jako ostatní hříby a choroši, přes to příbuzenské vztahy obou rodů jsou si velice blízké a moderní systematikové řadí proto dnes slizáky do těsné blízkosti hub hříbovitých. Jejich anatomická struktura, velikost, tvar i zbarvení výtrusů jsou hříbům velmi podobné. Také jejich biologie jest velmi podobná a svědčí o příbuznosti. Většina klouzků jest vázána na stromy jehličnaté, některé přímo na určité druhy. Tak na př. klouzek slícný, lepkavý a tridentský rostou jen pod modřiny, *Ixocomus placidus* jen pod borovicemi s pěti jehlicemi. Také slizáky rostou jen pod stromy jehličnatými, některé druhy pak jen pod určitými. Z našich druhů, na př. slizák skvrnitý (*Gomphidius maculatus* [Scop.]) Fr. se vyskytuje jen pod modřiny. Dr. Albert Pilát.

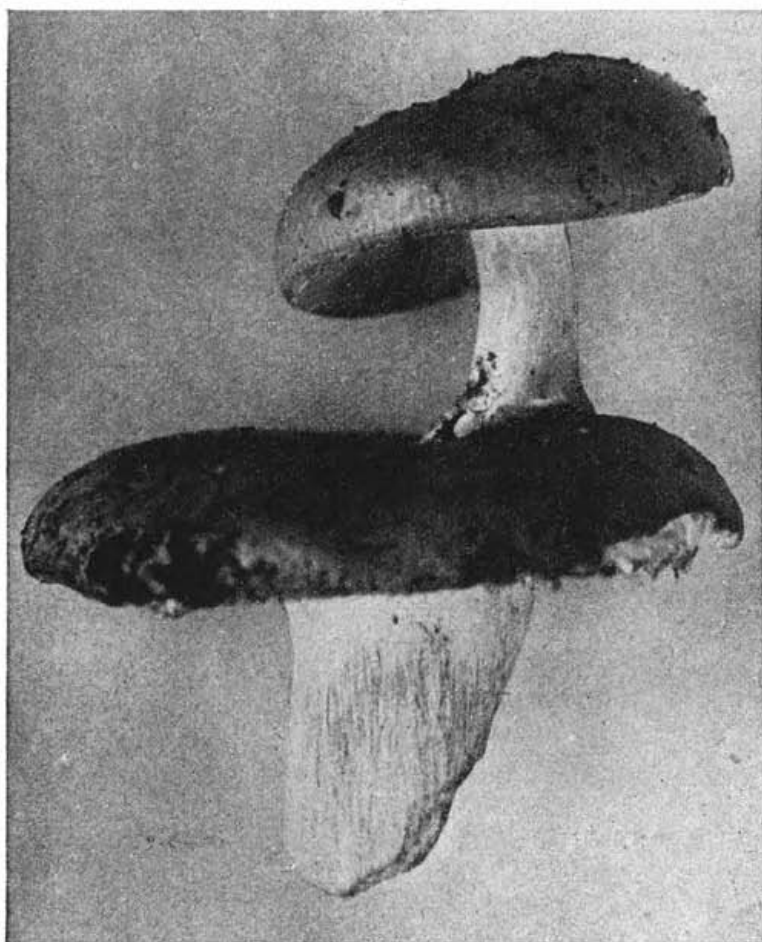
Srostlé plodnice klouzka kravského (*Boletus bovinus*) a slizáka růžového (*Gomphidius roseus*). U Radnice na Plzeňsku 2. X. 1949 nalezl p. Vystyd.
Foto A. Pilát.

Zajímavá abnormalita holubinky trávovězelené — Russula aeruginea (Lindbl.) Fr.

Na připojeném obrázku vyobrazenou abnormalitu nalezl můj syn ve smrčině nad Všenory v červenci 1949. Je to dobře a celkem normálně vyvinutá plodnice holubinky trávovězelené, která na klobouku, trochu excentricky, nese menší, ale také zcela normálně vytvořenou jinou plodnici. Hořejší plodnice je trochu menší a také mladší než plodnice, která ji nese. Abnormality tohoto typu „houba na houbě“ nejsou sice hojné, ale také nejsou příliš vzácné. U holubinek tak pěkně vytvořené plodnice jsem dosud neviděl a proto jsem je ofotografoval. Vznik těchto abnormalit vykládá se tak, že plodnicová primordia (zárodky) vyvinou se těsně vedle sebe, jeden zárodek roste rychleji a vynese

na svém povrchu zárodek druhý, který teprve o něco později se vyvine v plodnici. Na obrázku vidíme také jasně, že spodní plodnice je trochu starší než svrchní. Celek vypadá ovšem velmi nápadně, v našem případě i dekorativně, neboť obě plodnice jsou vyvinuty zcela pravidelně.

A. Pilát.

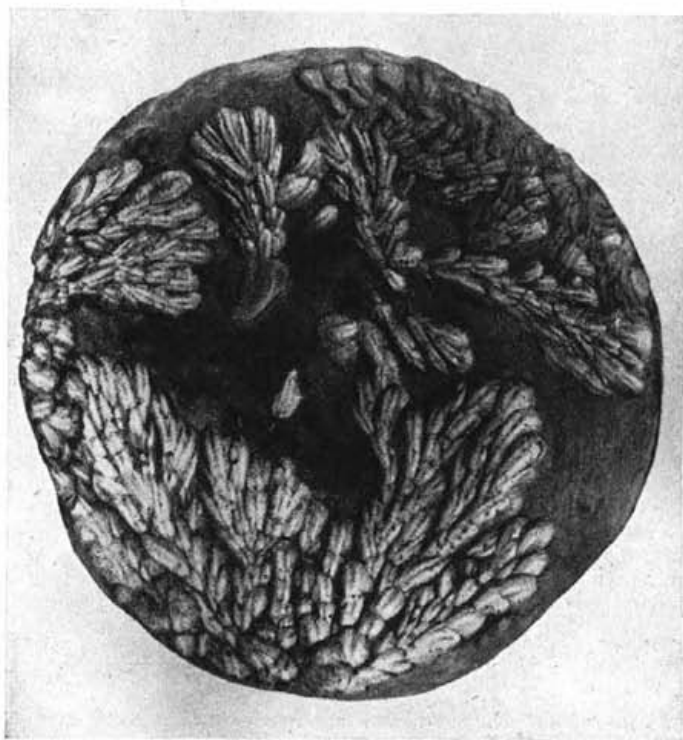
Holubinka trávově zelená (*Russula aeruginea*). Větší plodnice vynesla na svém klobouku plodnici menší. Ve smrčině nad Všenory v červenci 1949 nalezl Albert Pilát jr.

Nezvyklá úroda čirůvky fialové (*Tricholoma nudum* [Fr. ex Bull.], Quél.).

Krásné pozorování H. Schmidta o „čarovných kruzích“ čirůvky fialové (Česká mykologie 2: 114—117, 1948) mi připomnělo nezvyklou úrodu této houby v r. 1943. V mém působišti v Bučovicích na Moravě byly mi fialky známy po dlouhá leta jen z jediného naleziště: smrkový les u lesní vozovky

„Bohuslavské“, těsně za triangulačním bodem 308, kde v září až říjnu jsem je pravidelně sbíral, hlavně tam, kde opadalé jehličí bylo deštěm splaveno do vyšší vrstvy. Byly to obvykle kouzelné kruhy o 10—15 jedincích, a celý les jich vydal sotva více než 50 kusů. Veliké překvapení přinesl mi podzim r. 1943: v listnatých lesích u Nevojic, v místech, která jsem velice často, zvláště v době podzimní, během více než 30 let prošel, a kde jsem nikdy ani jediného jedince nesbíral, tam jako kouzelným proutkem vyčarovány se objevily „fialky“ v takovém množství, všude v kouzelných pruzích a kruzích, že takové úrody hub nepamatuji. Kam jsem vkročil, vítaly mne fialky ve všech stádiích vývoje, většinou však úplně dospělé, že si mohl praktický houbař vybírat jen nejkrásnější plodnice mezi nejkrásnějšími. Zavedl jsem do toho bohatství své známé praktické houbaře, p. ředitele škol Frantála a berního ředitele Zubíka; všichni jsme labužnický kořistili v jejich nepřeborném bohatství, ale bylo to prostě nad naše síly: stovky houbařů mohly jich tu nasbírat tolik, kolik hrdlo ráčilo, ba i vozy byly by se jimi zaplnily. Bylo to v době válečné, kdy již bylo jídla poskrovnu, takže naše bohatá žeň byla vítaným doplněním a zpestřením chudého jídelního listku — ovšem mouky a tuků byl hrozivý nedostatek, a tak se „fialky“ většinou nakládaly do octa. Do mé poradny přicházelo stále více dotazů, „může-li se to jíst“, a tak se jejich známost rozšířila brzy do té míry, že se objevily i na trhu v Bučovicích, kde šly na odbyt — přišlo se jim na chuť.

Toho roku se současně urodilo i množství mlženek (*Clitocybe nebularis* Batsch.), pro ty nebylo však valného zájmu, a když pí. K., choť zvěrolékaře,

Veverkou ohlodaný klobouk hříba koloděje (*Boletus erythropus*).

po požití mlženek pocítila nevolnosti, spojené se zvracením, zakázal jsem jejich prodej na houbovém trhu. Mlženky jsou těžko stravitelné a osobám s citlivým žaludkem jich nedoporučuji, nejvýše jako příměsi do jiných hub.

Fr. Neuwirth.

Požerek veverky na povrchu klobouku hříba koloděje
(*Boletus erythropus Pers.*).

Někteří hlodavci velice rádi žerou houby. Největším labužníkem mezi nimi jest veverka, která si vybírá skoro vždycky nejmladší a zcela zdravé plodnice, hlavně různých druhů hřibů. Na naší fotografii vidíme zajímavý její požerek na koloději. Žluté stopy jejich zubů na tmavohnědé sametovém podkladu vypadají ornamentálně. Veverky požívají houby čerstvé i suché. Klobouky nebo celé plodnice napichují na větvičky a když tyto uschnou, ukládají si je ve svých skrýších na dobu zimní.

A. Pilát.

Podzimní výstava hub v Národním museu.

V letošním roce byl živý zájem veřejnosti upřen k velké výstavě hub, kterou v září 1949 uspořádalo botanické oddělení Národního musea ve výstavním sále prvního poschodí hlavní musejní budovy na Václavském náměstí v Praze. Přípravy na výstavu započaly již o několik měsíců dříve; hlavní organizátoři, Dr. Alb. Pilát přednosta botanic. odděl. a preparátor B. Vytouš, navrhli způsob úpravy exponátů, který se podstatně lišil od houbařských výstav minulých. Houby byly seřazeny nikoliv podle přibuznosti, nýbrž podle svého přirozeného výskytu v přírodě, tedy tak, jak se s nimi obvykle v určitých rostlinných formacích setkáváme. Tak jsme zde viděli, které druhy rostou v lesích listnatých, jehličnatých nebo mimo les, a které z nich jsou speciálně vázány na určitý druh stromu. Instruktivní velké barevné obrazy mistra Ušáka byly názorným doprovodem ke každému takovému společenstvu. I když někteří odborníci měli své výhrady k podobnému, u nás zcela novému, uspořádání naší výstavy (na př. to, že se některé druhy opakuji na několika místech), musíme na druhé straně vyzdvihnout velký ohlas, s jakým se toto setkalo zejména u praktických houbařů a laiků, kteří nejsou unavováni nahromaděním spousty jmen a snáze si zapamatují věc v zapojení do přirozeného rámce prostředí, a ve vzájemné souvislosti s ním.

Tato výstava hub, která trvala od 11. IX. do 15. XI., byla jistě největší a nejlépe upravenou, jaká kdy byla u nás pořádána. Kromě čerstvého materiálu, který přirozeně převládal a o jehož plynulý přísun pečovala vedle všech zaměstnanců botan. odděl., kteří podnikali společné exkurse do širokého okolí Prahy — dlouhá řada jiných houbařských nadšenců, hlavně ovšem členů ČMK, jimž náleží dík za ochotnou spolupráci. Věrného pomocníka našli jsme v panu Fr. Guthovi, jenž s velkou obětavostí, jemu vlastní, ujal se úlohy komentátora, často s velkou trpělivostí po celou dobu výstavy vysvětlujícího zájemcům vše, co podnítilo jejich zvědavost. A bylo jich mnoho! V době pražského podzimního veletrhu prošlo museem tisíce návštěvníků (za jedinou neděli až přes 4.000), a desítky škol, jimž byl poskytnut odborný výklad.

Návštěvník při vstupu do sálu povšiml si nejprve vitrin, v nichž byly vystaveny některé ze základních spisů o houbách; vedle klasických děl Friesových a Persoonových atd. byly zde moderní monografie a příručky mykologické české i cizí. Značná

pozornost byla ovšem věnována velkým vitrinám, s ukázkami hub léčivých (na př. námel, kultura *Penicillium notatum* a původní balení pencillinu) a s názorným provedením srovnání naší nejedovatější houby, muchomůrky zelené, s druhy podobnými. Jinak houbám jedovatým a podezřelým byla věnována samostatná část. Úspěchu výstavy třeba přičíst okolnost, že byla uspořádána právě v době masového výskytu prakticky významných hub, takže se zde vystřídala většina nejdůležitějších druhů jak jedovatých tak jedlých. Výstavu stále zásoboval nádhernými exempláři satana a jinými polabskými hříby p. Ing. A. Lukavec, který přinášel též jiné vzácné houby. Úhrnem měli zde návštěvníci možnost shlédnout přes 800 druhů hub, mezi nimi některé vzácné a zřídka nalézané. Na výstavě bylo stále přes 1.200 exponátů. Některé rody byly obzvláště bohatě zastoupeny, tak na př. holubinky (50 druhů), hříby (38 dr.), pavučince (42 dr.), muchomůrky (18 dr.), čirávky (28 dr.). Během výstavy bylo vyměněno 2.245 misek s čerstvými houbami.

Výstavu uzavírala sbírka hub dřevních a portréty některých významných světových mykologů. Z exponátů ostatních, které byly pozoruhodným doplňkem, měla veřejnost příležitost shlédnout skvělé preparáty (ve fixační tekutině), zapůjčené bo-

Výstava hub uspořádaná botanickým oddělením v září a říjnu 1949
v Národním muzeu v Praze.

Foto A. Pilát

tanickým ústavem Karlovy university, vidět známé Luňáckovy obrazy v originálech a postát v údivu nad mistrně provedenými tabulemi akademik. malíře Ušáka, které předstihují všechny dosud namalované obrazy podobné tematiky.

Doufáme, že také příští výstavy, které botanické oddělení v budoucnu uspořádá, budou nejméně stejně tak úspěšné, jako tomu bylo v tomto roce.

Dr. Mírko Svrček.

ŠMARD A FR., Ekologie a sociologie hub (v knize prof. Dr. Jar. Kličky, Rostlinná sociologie. Vysokošk. rukověti, nakl. Melantrich, řada spisů technických, sv. 5, Praha 1948 — str. 260-271). Autor se zúčastnil na kolektivním díle, řízeném nejpovolnějším odborníkem v sociologii rostlin, prof. J. Kličkou, kapitolou, která v tomto zaměření jest první českou soubornou publikací o ekologii vyšších hub. Autor probírá, opíraje se hlavně o vlastní zkušenosti, jednotlivé ekologické faktory. Nakonec popisuje metodiku sociologického studia hub s ukázkou snímku.

Dr. Jos. Herink.

ZACHA VLADIMÍR, Puccinia Carthami Cda — na Moravě dosud neznámá choroba safloru (*Carthamus tinctorius*). (Ochrana rostlin 21:50-51, 1948). — Při prohlídce zemské šlechtitelské stanice v Horní Moštěnici u Přerova našel autor v říjnu 1946 kultury světlice barvířské — safloru — (*Carthamus tinctorius* L.), které byly silně napadeny rzí *Puccinia carthami* (Hutz.) Corda. V Čechách sbíral tento druh Corda v býv. Kanálce v Praze (na safloru, pěstovaném pro okrasu) a Hutzelmanna v Žatci. Bubák pokládá ho se zaniknuvší kulturou safloru za druh vyhynulý. Dnes, kdy se tato nová olejina znovu uvádí do našeho zemědělství, nutno sledovati rozšíření jejího parazita u nás a přemýšlet o ochranných prostředcích proti němu.

S. Šebek.

PŘÍHODA ANT., Rez Uromyces renovatus Sydow na lupině. (Ochrana rostlin 21:37-43, 1948). — V herbárii Bubákově byla nalezena na *Lupinus angustifolius* L. rez, kterou autor určil jako *Uromyces renovatus* Sydow (loc. Slapy u Tábova, 1924 leg. Bubák). Práce, popisující podrobně tento druh, řeší také jeho vztahy k příbuzné *Uromyces lupinicolus* Bubák.

S. Šebek.

VACEK V., The Bohemian and Moravian Species of the Genus Pluteus. Studia botanica 9:30-48, 1948 (s 5 fotografiemi Dra. Piláta). — Autor podává přehled svých dosavadních sběrů štitovek (*Pluteus*), jichž vypočítává 19 (v tom 1 novou odrůdu: *P. cinereus* Q. var. *venosus* Vacek. U vzácnějších druhů připojuje podrobné popisy a cenné systematické údaje (autor používá systému J. E. Langeho).

Dr. Jos. Herink.

HERINK J., O lázeňských houbách. (Chvilky v přírodě, 1948, p. 117-121). — Autor referuje o zajímavých nálezech některých vyšších hub na dřevěch lázeňských zařízení. Nejzajímavějším nálezem byla outkovka francouzská (*Trametes gallica* Fr.) na dřevěném postavci ve vaně enterocleaneru; houba velmi dobře vegetovala v tomto teplém a vlhkém prostředí.

Dr. Jiří Kubička.

VESELÝ R., Slizák lepkavý — Gomphidius viscidus L. (Chvilky v přírodě 1948, p. 135-7). — Populární popis houby pro milovníky přírody a praktické houbaře.

Dr. Jos. Herink.

VESELÝ R., Kyjanka jazýčková — Clavaria ligula Schaeff. (Chvilky v přírodě, 1948, p. 152). Populární popis houby a rozbor rodů čeledi kuřátkovitých (*Clavariaceae*).

Dr. Jos. Herink.

HERINK JOS., Otravy houbami. (Výživa lidu 3:211-215, 1948). Autor pojednává přehlednou formou o nejdůležitějších faktorech, které vystupují v souvislosti s bohatou tematikou, poskytovanou oborem, pojednávajícím o otravách, způsobených houbami. Uvedeny jsou nejdůležitější jedovaté druhy s popisem klinického obrazu otrav, jež způsobují, upozorněno na terapii, poukázáno na nejnovější poznatky o houbových jodech a zdůrazněna základní pravidla pro sběr hub k jídlu. Jako lékař a mykolog v jedné osobě má Dr. Herink všechny předpoklady k tomu, aby — s pomocí příslušných míst (IV. int. klinika) — organizovaně rozšířil boj proti otravám houbami u nás a uvedl jej na cestu, která byla vědeckými kruhy celkem zanedbávána, ačkoliv je stále tak aktuální a významná.

Dr. M. Svrček.

PŘÍHODA ANT., Sphaeropsis visci (Sollm.) Sacc. — houba na jmelí. (Věda přírodní 1[24]: 93-95, 1948). — Autor popisuje druh, vyskytující se na listech jmelí (*Viscum album* L.), který sbíral v roce 1948 na Krivoklátsku. Houba, patřící do shluku *Pycnomycetes*, pačeled' *Phomatae* (*Deuteromycetes*) je zaznamenána z území ČSR asi z 5 nalezišť, je však pravděpodobné, že pro těžkou dosažitelnost byla přehlížena a že bude nalezena častěji.

S. Šebek.

ČSL. MYKOLOGICKÝ KLUB V PRAZE II.,

Benátská 2. (Botan. ústav Karlovy univ.).

Sekretariát: Praha II., Krakovská 1. Telefon 311-31.

Staňte se naším členem!

Členský příspěvek činí ročně Kčs 20,—, zápisné Kčs 10,—.

Členské přihlášky a příspěvky přijímá jednatel I. Charvát, Praha II, Krakovská 1. Telefon 311-31.

Členy, kteří dosud nevyrovnali členský příspěvek za kalendářní rok 1948, prosíme o zaplacení.

Navštěvujte přednáškové kursy ČMK

pořádané každé pondělí od 19 do 21 hod. v přednáškovém sále botanického ústavu Karlovy university v Praze II, Benátská 2. Stanice el. dr. č. 14 (botanická zahrada). Výklad a demonstrace důležitých jedlých a jedovatých hub pro praktické houbaře, začátečníky a prokročilé. Při přednášce se též určují donesené houby.

Houbařské vycházky ČMK

s odborným školením praktických houbařů se konají každou neděli do blízkého i vzdáleného okolí Prahy. Dobrou obuv a jídlo s sebou. Oznámení vycházek v denním tisku ke konci týdne a v houbařských skřínkách ČMK. Telefonické dotazy na číslo 311-31.

Bezplatná houbařská poradna ČMK

v Praze II, Krakovská 1 (I. Charvát) určuje veškeré houby. K poštovním zásilkám z venkova (jako vzorek bez ceny) přiložte kor. lístek se svojí přesnou adresou, kde uveďte datum, naleziště, druh stromů, event. chuť a vůni za syrova atd.

Brno, Kotlářská 2.

Bezplatná houbařská poradna každé pondělí od 17 hod. v botan. zahradě, aneb kterýkoliv den u předsedy pplk. A. Procházky v Brně, Kotlářská 30.

Stálá výstavka čerstvých hub v Praze II, Krakovská 1.

V Brně, Kotlářská 2 (botanická zahrada).

Zpráva administrace: Ročník III-1949 vychází o stejném počtu stran jak předešlé ročníky, jen pořadové číslování jednotlivých sešitů se mění.

Vydává Čsl. mykologický klub, Praha II, Benátská 2. Administrace: Praha II, Krakovská 1. Telefon 311-31. Redakce: Praha II, Václavské nám., Nár. museum. Vychází 4× ročně. Předplatné ročně Kčs 60,—. Novinová sazba povolena ředitel, pošt a telegrafů pod čís. I A Gr. 2372-OB 1947, ze dne 7. července 1947. — Dohledací poštovní úřad Praha 022. — Tiskne Obchodní tiskárna Merkur, národní správa, Praha.